

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиин заседаниин зал соо.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ, Соведүүдэй хоёрдохи байшан соо Буряадай АССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси боложо үнгэрбэ. Тус сессиин дээрэ иимэ асуудалнууд зүбшэгдэбэ гэбэл:

1. «РСФСР-тэхи хүн зоной элүүрые хамгаалга болон медицинын хангалга, тэдэниие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй 1964 оной июниин 11-нэй тогтоолые бэелүүлхэ хэмжээнүүд тухай;

2. Буряадай АССР-эй Конституциин (Үндэһэн хуулиин) 14-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай;

3. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха;

4. Буряадай АССР-эй Верховно Суудэй составые хубилгаха.

Түрүүшын асуудалаар республикын Элүүрые хамгаалгын министр нүхэр **М. О. Петушинов** элидхэл хэбэ. Тэрэ хүн зоной элүүр энхын түлөө ямар асари ехэ хүсэлэл оролдолгын гаргагдажа байһан тухай нютагай жэшээнүүд дээрэ элирхэйлжэ харуулаад, эмшэлгын хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые элируулбэ. Һүүлээрнь депутадууд **З. Б. Бадмаева** (Үдын урда бэеын округ), **Б-Н. Т. Аюров** (Витимэй округ), **О. В. Макеев** (Свердловско округ), **С. М. Хабалов** (Павловска округ), **Г. В. Мункоева** (Ленинскэ округ) болон бусад эдэбхитэйгээр үгэ хэлэжэ, һанамжа дурадхалнуудаа оруулба.

Эмнэлгын хүдэлмэри саашадань һайжаруулха тухай тусхай шиидхэбэри удаань баталагдаба.

Тэрэшэлэн сесси дээрэ табигдаһан бусад асуудалнууд бүлтэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Энээгээр сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

ТРАКТОР, МАШИНАНУУДАА ЭРХИМЭЭР ЗАҺАБАРИЛАЯ

Худөө ажахыгаа интенсификациин замаар хүгжөөхэ, эдлүүриин газарай гектар бүхэниие зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ түрүүшын жэлдэ Буряад ороной колхоз, совхозуудай механизаторнууд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаба. Ороной түрүү механизаторнуудай жэшээгээр оньһожоруулагдаһан бригада, звенонуудые эмхидхэхэ, таряалангаа үһалха, утэгжүүлхэ, бүртаг үбһэнтэй химиин хүсөөр тэмсэхэ гэхэ мэтэ хэмжээнүүдые бэелүүлжэ эхилһэнэй ашаар республикымнай олонхи колхоз, совхозуудта худөө ажахын ургамалнуудай яһала һайн ургаса абтаа. Тиигэжэ республикамнай Эхэ ориндоо ороһо таряа худалдаха социалис уялгаяа холо үлүүлэн дүүргээ бшуу.

Теэд энээгээрээ һанаагаа амархагүй, харин ерэхэ жэлэйнгээ хүдэлмэридэ эрхимээр бэлдэхэ, трактор, машинануудаа һайнаар заһабарилха, үбэлдөө техникээ нарин нягтаар хадагалха гээшэ худөөгэй механизаторнуудай, колхоз, совхозуудай инженер, механигуудай хүндэтэ хэрэг мүн.

Энэ хүдэлмэри Торийн совхоздо жэл бүри эмхитэйгээр үнгэргэгдэдэг. Энэ жэлдөшье уратигтайгаар ябажа байнхай. Мүнөө совхозой мастерскойдо (даагшань нүхэр Лосев) «ДТ-54» тухэлэй 8 трактор капитальнаар заһабарилагдана. Тракторнуудые заһабарилха арбаад тускай узелнууд эмхидхэгдэжэ, тэндэ шадабаритай бэрхэ хүнүүд табигданхай. Сеялкэ, плуг, культиватор гэхэ мэтэ машинанууд отделенинүүдэй мастерскойдо заһабарилагдажа байна. Эндэ ажалладаг хүнүүдтэ зохид байра тухеэрхэ, хямда сэнтэй, амтатай эдеэгээр хангаха тушаа совхозой дирекци анхарһан. Механизаторнуудта зохид хамтын байра бэлдэгдэжэ, тэндэнь тусхай столово нээгдээ. Мастерскойдо ажалладаг механизаторнуудай дунда социалис мурысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, тэдэнэр хабарай тарилгада ябаха бүхы трактор, машинануудаа Совет Армиин һайндэр —1965 оной февралиин 23 хүрэтэр сум дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

Зүгөөр олохон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженер, механигууд «саг эртэ, һайндэрэй һүүлөөр захална бэзэбди» гэжэ һанаа амар һуужа, хайран сагаа алдажа байна. Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Восточные Саяны» колхоздо (главна инженерынь нүхэр Ошоров) мүнөө хүрэтэр комбайн, плугүүдаа суглуулжа, сэбэрлэжэ табяагүй байһаар. Заһабарилгын мастерскойдо ажаллаха хүнүүд томилогдоогүй. Мүн иимэрхүү байдал Баргажанай совхоздо, бусад зарим ажахынуудта үзэгдэнэ.

Энэ жэлэй ургаса хурялга хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ, олохон газарта бури сентябриин һүүлээр дүүрэһэн. Тиимэһээ трактор, машинануудай заһабарилга үни захалха байгаад, мүнөө хүрэтэр гэдэргэ татагдажа байһаниинь гэмшэлтэй. Энээниие тэсэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ заһабарида ороходо техникэ урдынхиһаа нилээд олон болоо ха юм. Ушар иимэһээ үйлэдбэриин управленинүүдэй, «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй предприятинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд нэгэшье үдэрөөр нойшоронгүй трактор, машинануудые заһабарилгада табиха, мастерскойнуудта хүдэлхэ мэргэжэл шадабаритай хүнүүдые томилхо тушаа яаралтай хэмжээ абаха, колхоз, совхоз, РТС бүхэндэ заһабарилгын график хүргэхэ уялгатай. Сеялкэ, плуг, культиватор гэхэ мэтэ машинануудаа шэнэ жэл гаратар заһабарилжа дүүргэхэ зорилго табигдана. Трактор заһабарилга имагтал узловой аргаар эмхидхэгдэхэ, шанарынь саг үргэлжэ нарииваар хинан шалгагдажа байха ушартай.

Заһабарилгаһаа гараһан тракторнууд тускай комиссаар һайса шалгагдажа, хабар болотор зохидоор табигдаха болоно. Бэлэн болоһон тракторнуудые үбэлдөө ажалда хэрэглэхэ ябадал огтолон хоригдоно.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тракторнуудые капитальнаар заһабарилха тухеэрэлгэтэй мастерскойгүй байгаад, тэрэнээ өөһэдөө заһаха гэжэ оролдодог. Энэ тон буруу. Тиимэ ажахынууд капитальнаар заһабарилагдаха бүхы тракторнуудаа РТС-үүдтэ абаашаха зэргэтэй.

Техникэ заһабарилгада ябаһан механизаторнуудые түлбэриин талаар урмашуулха, тэдэнэртэ һайн байра, хамтын эдеэ хоол бэлдэхэ асуудалнуудта ажахын хүтэлбэрилэгшэд онсо анхаралаа хандуулха уялгатай. Мүн механизаторнуудай дунда үбэлдөө техническэ һуралсал эмхидхэхэ тон шухала.

Шалгалта хээд үзэхэдэ, олохон колхоз, совхозуудта худөө ажахын машинанууд мастерскойнуудай газаа хүсэд суглуулагдаагүй. Хээрэ газаагуур хаяатай хэбтэжэ байха баримтанууд али олон үзэгдэнэ. Тиин мастерскойнуудай газаа асарагдаһан машинануудһаа техническэ эрилтын ёһоор табигдаагүй, шорой шохойһоо хүсэд сэбэрлэгдээгүй, резинэ моорнуудынь сагаанаар будагдаагүй, ременьнүүдынь абтаагүй байһаар. Техникэдэ иимэ ээн бусаар хандадаг ябадалтай эрид шангаар тэмсэхэ, зэмэтэ хүнүүдые хэһээхэ саг тулаа. Энэ талаар колхоз, совхозуудай партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгүүд болон постнууд, үйлэдбэриин управленинүүдэй дэргэдэхи хиналтын комитедүүд трактор, машинануудай бүхыдөө суглуулагдаһые, хэр зүбөөр хадагалагдажа байһые хаа хаанагүй нарииваар шалгажа, зохихо хэмжээ абаха үүргэтэй.

Нүхэд механизатернууд! Агууехэ Октябриин һайндэрэй урда тэхи социалис мурысөөндэ оролсожо, трактор, машинануудаа түргөөр, һайн шанартайгаар заһабарилхын түлөө тэмсэе!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 261 (10629) | 1964 оной ноябриин 3, вторник | Сэн 2 мүнгэн

АЛЖИР АРАДТА ХАЛУУН АМАРШАЛГА

Нүхэд Л. И. Брежнев, А. И. Микоян, А. Н. Косыгин КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын болон совет арадай үмэнэһөө Алжирай Арадай Демократическа Республикын Президент, Алжирай национальна сүлөөрэлгын фронт гэжэ партиин Генеральна секретарь Ахмед Бен Белладэ телеграмма эльгээжэ, революциин һайндэр—национальна үдэрөөрнь дашарамдуулан, үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэбэ.

Хоёр ороной хоорондохи хани холбооной саг үргэлжэ үргэдэн хүгжэжэ байһанда совет хүнүүдэй ехээр ханангил байһан тушаа телеграмма дотор тэмдэглэгдэнэ. Эб найрамдалай түлөө, социализм байгуулхын түлөө һайн һайхан тэмсэлдөө совет арадай аха дүүгэй дэмжэлгэдэ саашадаашье ходоодоо хүртэхэ байхабди гэжэ баатар габьяата алжир арадай найдахадань болохо.

Манай сүлөөтэ арадуудай аша туһада, бүгэдэ нийтын амгалан байдалай, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада Советскэ Союзай болон Алжирай Арадай Демократическа Республикын хоорондохи хэлбэришэгүй бата хани барисаан улам бэхижэг, хүгжэг лэ гэжэ телеграмма дотор хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Ажалай түрүүшүүлдэ
магтаал

ЧЕМПИОН

Иимэ хүндэтэ нэрэ Зоя Васильевна Некрасовада мэнэ һаяхан Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин худөө-ажахын выставкын боложо байһан үеэр олгогдоһон бэлэй. Энэ ажалша эхэнэрэй хүртөөшьегүйдөө арганьгүй. Эрхирэгэй совхозой 4-дэхи отделениин шубуушанаар али олон жэлдэ нэтэрүү оролдосотойгоор хүдэлнэ, эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллана гээшэб! Юрэдөө, хэжэ байһан ажалдаа диилдээ, дарагдаа, тэрэнһөө хүшэ хүрэжэ ялалдаа гэжэ огто байгаалгүй юм.

Худөө ажахые хурдан түргэнөөр, интенсификациин замаар хүгжөөлгын эхи табиһан түүхэтэ энэ жэлдэ тахяа бүриһөө 115 үндэгэ абахаб гэһэн социалис уялга Зоя Васильевна абаа һэн. Энэмнай гайтайханшье, хүшэрхэншье хэрэг даа. Юундэб гэхэдэ, энэ ажалшамнай гансаараа аяар 2200 эмэ тахяа харууһалжа байдаг ха юм. Хэрбээ энэ уялгаяа бэелүүлбэл, нүхэр Некрасова жэл соо бүхыдөө 253 мянган үндэгэ абажа, совхоздоо тушааха зэргэтэй болоно бшуу.

Үндэгэ абаха түлэг үе барагдантаба гээшэ ааб даа. Теэд Зоя Васильевнагай ажалай үрэ дүн хайшаа гээшэб? Үнгэрһэн үедэ хамтадаа 265 шахуу мянган үндэгэ суглуулба. Иимэ тоонэй үндэгэ, сэхынь хэлэхэдэ, управлениин олохон ажахынууд түхэреэн жэл соошье абажа шадаагүй байха.

Нүхэр Некрасовагай илалтые дабажа гараха нэгэшье шубуушан управлени дотор мүнөө дээрээ оллохогүй жэшээтэй байна.

Агууехэ Октябриин революциин 47-дохи жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мурысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохо зуураа, энэ жэлэй барагдатар тахяа бүриһөө үшөө 5 үндэгэ гэхэ гү, али хамтадаа 11 мянган үндэгэ суглуулжа гүрэндөө тушаахаб гэһэн шэнэ уялга нүхэр Некрасова худөө ажахын түрүүшүүлэй үргэн суглаан дээрэ абаһан байна.

Иимэ һайн амжалта яагаад энэ шубуушан туйлана гээшэб, заримашуул юундэ ядалдашадаг юм гэһэн асуудал һуралтай болодог. Энэ илалтань имагтал харууһанай, хүсэлэл оролдолгын аша үрэ ха юм. Тэрэнэй хүдэлмэридэ өөрсэ онтоо, ямар нэгэн хүнэй шудалаагүй юумэ үгы бшуу. Шубуудаа хаһа саг соонь һайнаар, эрхим шанартай, шэмэ шүүһэтэй тэжээлээр эдеэлүүлхэ, байрыень ариг сэбэрээр байлгаха гэхэ мэтын эрилтэ гол үндэһэниинь болоно. Зүгөөр эндэхи бүхы хүдэлмэри гарай хүсөөр хэгдэдэг шуу. Байраныншье баһал тиимэшэг даа. Бусад колхоз, совхозуудайхиһаа ондоо юумэнь огто үгы.

Ямаршье сагта энээн үрүү ябаа һаатнай, энэ шубуушан тахяануудайнгаа дэргэдэ байхал. Бултандань хүртэхөөр элдэб зүйлэй эдеэень хубаарилжа үгэхэ, байрыень сэбэрлэхэ, үндэгэеэ суглуулха — хэхэ юумэнь яһалашье ехэ. 2200 шубуун гээшэмнай нилээд лэ олон толгой болоно.

Замай залуушаниие даган, тэрэнэй жэшээгээр ажаллажа байдаг эрхим шубуушад Эрхирэгэй совхоздо олон. Тэдэнэр Зоя Васильевна шэнгеэр лэ дааһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө шунан оронхой улад шуу. Нүхэд Юрьева, Протасова, Орлова болон бусадай нэрэ эндэ дурдажа болохоор.

Эбтэй эетэй энэ фермын коллектив жэлэй эхинһээ хойшо 2 миллион 700 мянган үндэгэ гүрэндөө тушаагаад байна. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа 200 мянган үндэгөөр үлүү олон болоно. Эрхирэгэй совхозой тахяашад абаһан уялгаяа иимэ һайн илалтаар бэелүүлжэ байна. Тэрэ туйлаһан амжалтада Зоя Васильевнагай оруулһан хубита үгаа ехэ гээд дахин дабтаябди.

А. НАГАСЛАЕВ.

Илья Назаров—«Теплоприбор» заводой түрүү слесарь-хабсаргагша мүнөө тэрэ коммунис ажалай бригадада ажаллажа, Октябриин урдахи мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана, үдэрэйнгөө нормо 130—150 процентээр дүүргэнэ. В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

Удэшын уулзалга

Үдэшын зургаан часай үеэр дагжа хүрэмэ хүйтэн болоодхино. Оршон тойронхи тала һаяхан унаһан саһаар хушагдажа, дүн сагаан болошонхой. Гутайн һаалиин фермэ тэһээ үнеэдэй мөөрэлдэхэ, һаалишадай «һааһаш» гэлдэхэнь толохоноор соностоно. Фермэ дээрэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, үдэшын һаалган эхилхэеэ байба. Тоо мэдээ бүридхэдэг залуухан Галя Цырендоржиева энэ тушаалда һанай ороһон, тиигэбэшье урагшаа һаналтай, эдэбхитэй басаган хаш гэжэ дары ойлгохоор. Галя манииие дахуулаад, улаан булангайнгаа байшанда оробо. Шаланьзала угаагдаһан, ханануудынь сагаадагдаһан. Тиигэбэшье хүйтэншэг лэ байшаба. Ханадаа үлгэхэ, хадаха плакадуудаа һаршагануулан гаргана.

—Улаан булангаа яндайтар гоёхо, шэмэглэхэм. Үржадэр партийна суглаан болоо. Һүнэймнай фермын һаалишад бүгэдөөрэн коммунис ажалай мүрысөөндэ оролсобо. Тиихэлээрээ бултадаа түрүү һуурини, хүндэтэ нэрэ алдарай түлөө эршэтэйгээр тэмсэхэмнай гээшэ,—гэжэ Галя басаган дорюунаар мааналта зугаална.

Искусственна аргаар үнеэдые урэжүүлгэ мүн лэ Галя Цырендоржиевада даалгагданхай. 164 үнеэдэй мүнөө 134 толгойень энэ техник урэжүүлээд байна.

Наран ороходо тээшээ ойртошоно. Гутайн фермын түрүү һаалишан болохо Дулма Цыбиковатай уулзаха хүсэлэнтэй һаалиин фермэ руу ороходомнай, һаалганай эхилхэ саг ерэнхэй, һаалишад хүл хөөрсэг болошо байба.

— Дулма Цыбиковна, эдэнэр тантай хөөрэлдэхөө ерээ,— гэжэ Галя басаган хэлээд, хиртүүхэнээр маанад тээшэ энеэбхилбэ.

Урдаһаамнай гонзод гэһэн улаан нюуртай, үлэ мэдэг бодолгото болоһон шарайтай, дундуур наһанай эхэнэр ерэжэ, мэндээ хэлсээд, «намайе үни удаан бү бариарайгтыл даа» гэжэ гуйһан хэбэртэйгээр үзэгдэбэ. Өөр тухайгаа хөөрэхыень тэрэниие баалхаһыемнай, тон тобшохон харюу үгэбэ.

Дулма Цыбикова һаалишан болоһоор оройдоол хоёрхон жэл болоо. Тиигэбэшье энэ богонихон болзор соо хараа байса мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, фермынгээ түрүү һаалишадай зэргэдэ оролсожо шадаа. Октябрь һарын хоёрдохи арбан хоног соо даалгагдаһан 17 үнеэдһээ хамтадаа 884 литр һү һааба. Энэнь үнеэн бүридэ хубаабал, 55 литр болоно ааб даа.

Дулма Цыбикова коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэхын түлөө мурысөөндэ оролсоод, һү үшөө ехээр һааха гэжэ зориг жонхой.

— Үнеэдтэ үгтэхэ тэжээл рационой ёһоор нарин сахигдана, гидролизно дрожжоор эһээгдэһэн һолоомон, дабһан үгтэлэг болоо. Үнеэднай һайса һү орохонь ёһотой. Би хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэб,—гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Бэшүүрэй совхозой Гутайн фермын һаалишад Агууехэ Октябриин һайндэрые угтуулан, амжалта дээрэ амжалта туйлахаар ажаллажа байнхай.

Ц. ХАМАЕВ.

НЭРЭЕЭ ЮУНДЭ ХУХАЛХАБ

Һайндэр болотор үсөөхэн хоног үлэбэ. Абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, һайндэрые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ манай зоныи хүдэлмэришэд оролдоно. Энэ оролдолгонь һайн үрэ дүн харуулаа. Валовай продукци үйлэдбэрилхэ арба һарын түсэб болзорһоонь урид дүүргэгдөөд, даабариһаа галуур нэгэ миллион түхэригэй продукци бүтээгдэхэ.

Зоныи промышленна предприятинүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мурысөөндэ эрхимлэгшэд олон. Тэдэнэй дундаһаа Галуута-Нуурай ТЭЦ-эй коллектив шалгаржа, нэгэ һараар урид шалжа ябана. Тус коллектив ноябриин түсэб дүүргээд, декабрь һарын даабаряар ажаллажа эхилээ. Хяагтын трикотажна фабрикын, Галуута-Нуурай шахтоуправлениин, Галуута-Нуурай модоной комбинадай коллективүүд октябриингаа түсэб түгэсхөөд, октябрь соо ноябриин даабари дүүргэжэ эхилэнхэй.

К. ОГАРКОВ,
Галуута-Нуурай шахтоуправлениин парткомой промышленно-транспортна таһагые даагша.

ЖАРАН ХОНОГ—ҮСӨӨН БЭШЭ

Саянай совхозой центральна гүүртын һаалишад, мал адуулагшад ажалай маша һайн амжалта туйлаба. Эдэнэр һү абаха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб хоёр һараар уридшалан дүүргэбэ. Һүүлэй мэдээгээр тус гүүртын һаалишад 10 һарын туршада 3.876 центнер һү һаажа, 3.240 центнерыень гүрэнэй тоһоной заводто тушаагаа.

Һү һаали эрид дээшэлүүлхэ талаарань химиин эди шэди ехэ туһатай байба. Гүүртын маанад үнеэдтээ гидролизно дрожжоор эһээһэн тэжээл үгэдэг, искусственна аргаар бүйлүүлһан һү, мочевина ехээр хэрэглэдэг. Эндэ сүүдхэ бүхэндэ 4500 килограмм гидролизно дрожжоор эһээһэн тэжээл бүйлүүлэгдана. Энэнь үнеэн бүридэ 15 килограмм тухай хүртэнэ.

Л. БОРХОНОВ,
худөө бэшэгшэ.
Түнхэн.

Модоншоднай дөрюун

Һайн шанартай модо Эхэ ориндоо бэлдэгдэхэ гэһэн һанал эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлжэ байһан Хоринй леспромхозойхид модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ арба һарын түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Нүхэд А. Д. Иванов, С. В. Ермаков, А. И. Ступин, Ц. Ц. Будаев гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригаданууд һара соо 2000 кубометрһээ ехэ модо бэлэдхээ.

Н. ТЮРНЕВ.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ҮНГЭРЭГШЭ АМАРАЛТЫН ҮДЭРЭЙ ҺОНИН

МОСКВА

Москва Тегеран хоёрой хоорондо уласхоорондын шэнэ авиалини нээгдэбэ. Энэмнай Москва—Джакарта гэһэн эгээн үтэ замда залгагдажа, пассажирнуудые зөөхэ байна. Мүнөө «ИЛ-18» самолёдууд Индонези ошохо, һөөргөө бусаха замдаа Иранай ниислэл хотодо бууха болоно. Москваһаа Тегеран хүрэтэр табан час хүрэхэгүй саг соо ниидэхэ юм.

Мүнөө Советскэ Союзнай Европын, Азиин Африкын болон Америкын 41 оронтой агаарай харилсаанай хэлсээ баталанхай.

ЛЕНИНГРАД

Революционно алдар солын үдэрнүүдые тэмдэглэлгэ ленинградайхидай ёһо заншал болонхой. Үнгэрэгшэ воскресениин үдэр Агууехэ Октябрьтай холбоотой газарнуудаар хэдэн зуун экскурсантнууд ябажа үзэбэ. Финляндскэ вокзалда ерэһэн экскурсантнуудые 1915 онһоо КПСС-эй гэшүүн В. П. Виноградов угтаа. 1917 оной апрельдэ В. И. Ленинэй революционно Петроградай хүдэлмэришэдэй угтаһан дурасхаалта уулзалга тухай хөөрэжэ үгэбэ. Үбэлэй Ордониие штурмадан добтололсоһон хүнүүд Дворцово талмай дээрэ хөөрэлдөө хээ. Түүхэтэ газарнуудаар аяншалгань Агууехэ Октябриин социалис революциин музей соо дүүрэбэ.

УКРАИНА

Украиныи эрдэмтэд алюминиин нитрид гэжэ порошоогоор галда шатасагүй юумэнүүдые бүтээгээ. Эдэнь 2500 хүрэтэр градус халууниие тэсэжэ шадаха байна. Тиимэ хэрэгсэлнүүдые үнгэтэ металлургиин предприятинүүдтэ туршаад үзэхэдэнь, ехэ һайн үрэ гараа.

СИБИРЬ

Братскые Илимэй адагай ГЭС-эй барилгын райондохи Невон посёлогтой холбоһон автомобильна саг зуурын харгы баригдажа дүүргэгдээ. 120-дохиһоо 135-дахи километр хүрэтэр участок барилгашадта илангаяа бэрхэтэй байба. Энэ 15 километрэй харгы үргэлжэ тайгын бүр шабар соогуур гаранхай. Тэндэ бульдозернууд шабардан шэнгэдэг байба. Бүтүү ой тайга соогуур Братскһаа энэ ГЭС-эй эхин хүрэтэр 253 километр шэнэ харгыгаар түрүүшын автомашинанууд ойрын үдэрнүүдтэ дабшажа эхилхэнь.

* * *

«Социалис Сибирь» гэһэн уран һайханай ехэ выставкэ Новосибирскын картинна галерейдэ нээгдээ. Тэрээндэ Омско, Новосибирскэ, Томско, Кемеровскэ, Эрхүүгэй областьнуудай, Алтайн болон Красноярска хизаарнуудай 250 уран зураашад, скульпторнууд хабаадана. 4000 зурагуудһаа выставкын комитедэй шэлэһэн эрхим зэргын 900 зохёол табигдаа.

ДАЛЬНА ВОСТОК

Хабаровска хизаарай урда зүгтэ арюун тунгалаг алтан намар болоһо байна. Гэхэ зуура, Амарай адагаархи ой тайга дүн сагаан дурдам хүнжэлөө нэмэрэнхэй. Үнгэрэгшэ воскресениин түрүүшын хярмагаар 3000 шахуу ангуушад Амар шадарай хүбшэ тайгада гараба. Олохон бригаданууд гүн тайга хүдар вертолёдуудаар, бездеходуудаар абаашагдаа.

Энэ жэлдэ хүшын һамарай, ой тайгын ондооньше үрэ жэмэсэй элбэг ехээр ургаһантай дашарамдан, хэрмэн, булган, һолонго гэхэ мэтэ үнэтэ ангууд ехээр үдөө.

ТАДЖИКИСТАН

Тон орой эдеэшэдэг үрэ жэмэсүүдэй нэгэн — хурма годоые суглуулга Таджикистанай урда зүгтэ дүүрэнтэжэ байна. Энэ жэмэс Японһоо асарагдаад, эндэ һайнаар нютагжан ургажа байнхай. Эндэхи садоводууд модон бүхэнһөө дунда зэргээр 600 килограмм жэмэс суглуулжа абана.

ЭСТОНИ

«Эстони» театрта табигдаһан концертдэ хабаадагшадай дундаһаа Антс Лаутер айхабтар халуун альга ташалгаар угтагдаа. 70 наһа найнь ой театрта наадажа байгаа табин жэлэйнь алжал ябуулгатай тудалдаба. «Гамледай» анха түрүүн Эстонидо табигдахадань, Фортинбрасай ролиие наадажа эхилһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойно Шекспирэй 15 зүжэгтэ наадаа. Энээниие республикын театрнуудта өөрөө 7 дахин табиһан байна.

Искусство хүгжөөлгын, залуу артистнуудые хүмүүжүүлгын талаар ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Антс Лаутер Эстонидо анха түрүүн СССР-эй арадай артистын нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Тодорхой тобшолол хэхэдэ

Горняк Николай Мифодьевич Елшин хорин жэлдэ ашагта малтамал бэдэрэн ажаллаһанайнгаа дүн гаргажа, зон нүхэдэйнгөө халуун амаршалга магтаалда хүртэбэ. Мүнөө тэрэ Ципиканай приискын Маловска уурхайн комплексно бригадые хүтэлбэрилнэ, бригадань коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. М. Елшин.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо мүнөө ябажа байгаа политическэ һуралсал программынгаа талаар нилээд илгаатай. Шэнэ программада коммунистнуудай, партийнабэшэ эдэбхитэдэй һонирхол ехэ байжа, нёдондонойхиһоо һураггүй олон зон һуралсажа эхилбэ.

Яруунын партийна организациин дэргэдэ марксистско-ленинскэ һургаалые, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй мүнөөнэй шухала шухала асуудалнуудтай нягта холбоотойгоор шудалан үзэхэ олон семинарнууд, кружогууд хаа хаанагүй эмхидхэгдээ. Тэндэ манай аймагай колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд, хамтадаа 2500 гаран хүн һуралсаха гэжэ бүридхэгдэнхэй. Баһа үсөөн бэшэ тооной нүхэд бэеэ даагаад политическэ һуралсалаа дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Манай орондо коммунизм байгуулгын, дэлхэйн социалис системын хүгжэлтын, коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай тактика болон стратегиин мүнөө үеын шухала асуудалнуудые ажалшадта гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулхын тула урда урданайхиһаа ехэ бэлэдхэлтэйгээр һуралсалай шэнэ жэл эхилхэ хэрэгтэй байгаа.

Дээдэ эрдэмтэй, теоретическэ һайн бэлэдхэлтэй олон шэнэ хүнүүд пропагандистнууд болгогдожо томилогдоо. Тэдэнэрэймнай диилэнхи олониинь республиканска семинарта ошожо ерээ. Аймагайнгаа бүхы пропагандистнуудай хүдэлмэридэ халуун туһаламжа үзүүлжэ байхын тула саг үргэлжын семинар хүдэлжэ байха юм. Түрүүшымнай семинар һуралсалай жэлэй эхилхэһээ урда тээхэнэ олон пропагандистнуудай хабаадалгатайгаар дэлгэрэнгы программатайгаар үнгэрөө һэн. Мүнөө жэлэй политическэ һуралсалай программаар хараалагдаһан гол темэнүүдээр гүнзэгы удхатай лекцинүүд, методическа заабаринуудые Улаан-Үдэ городой дээдэ һургуулинуудһаа ерэһэн эрдэмтэ багшанар тодорхой һайнаар хэлэжэ үгөө һэн.

Мүнөө манай Яруунада хүдэлжэ байгаа политическэ гэгээрэлэй штатна хоёр кабинет, ниитын хүсөөр хүдэлдэг гурбан кабинет, хоёр партийна библиотекэ, ажахы бүхэндэ эмхидхэгдэһэн консультпунктнууд нэн түрүүндэ пропагандистнуудта тодорхой туһаламжа үзүүлхэ гэһэн гол зорилготой.

«Дружба», «Победа», «Коммунизм» колхозуудта, Яруунын совхоздо политһуралсалай түрүүшын хэшээлэй эхилхэһээ урда тээ программын нэгэдэхи темээр пропагандистнуудта тусхай консультаци хэгдэжэ, эрхим бэлэдхэлтэйгээр кружогуудай хүдэлмэри эхилхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа хүргэгдөө.

Октябриин 15-һаа хүдөөгэй бүхы парткомуудта, тэрэ тоодо манай Яруунын аймагта, политическэ һуралсалай шэнэ жэл нээгдээ. Тэрэ үдэр политическэ кружок, семинарнуудаймнай диилэнхи олонхинь һуралсалаа эхилээ. Илангаяа эмхитэй һайнаар «Дружба» колхозой партийна организациин (секретаринь нүхэр Д. Цыбикжапов) политкружогууд түрүүшынгээ хэшээл үнгэргөө. Тэндэхи арбан кружогууд бүхэндэ колхозой парткомой гэшүүд, олониитын хүсөөр хүдэлдэг нютагай политгэгээрэлэй кабинедэй этигэмжэтэд байлсажа, хэшээл тушаа ажаглалтаяа хэлэхэ, түрүүшынь дутуу дунданuудыень элирүүлһэн тодорхой заабари үгөө юм. Тиимэһээ удаадахи хэшээлнүүдынь бүри һайнаар, шагнагшадай улам эдэбхитэй хабаадалгатайгаар тогтоогдомол үдэр саг соогоо үнгэржэ байна. Мүн «Победа», «Коммунизм» колхозуудта, загаһанай заводто, Витимэй ангай ажахыда, Госбанкын таһагта болон бусад олон ажахы болон эмхи зургаануудта политическэ гэгээрэлэй һуралсалай шэнэ жэл мүн лэ һайнаар эхилээд, тэндэхи политкружогойхид хүсэл ехэтэйгээр, ажал хэрэгтэә ашатуһатайгаар политическэ эрдэм һуралсалаа дээшэлүүлжэ байнхай. Загаһанай заводой директор, пропагандист нүхэр А. С. Зобнин илангаяа һонирхолтойгоор кружогойнгоо хүдэлмэри эрхилнэ. Шагнагшадынь хэшээл бүхэндөө һайн бэлэдхэлтэй ерэдэг, теоретическэ хөөрэлдөөндэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, олон асуудалнуудые табижа, ханалгатай харюу абадаг, тобшоор хэлэхэдэ, хэшээл бүхэниинь идейнэ үндэр хэмжээндэ үнгэрдэг байна.

Гэбэшье иимэ эмхитэй һайнаар бүхы кружогууднай хүдэлжэ байна гэхын аргагүй. Зарим нэгэн харюусалгагүй нүхэдэй гэмээр түрүүшын хэшээлнүүд тогтоогдомол саг соогоо үнгэрөөгүй. Нарһатын совхозой гансал нэгэдэхи фермэдэ политкружогынь хаһа соогоо түрүүшынгээ хэшээл үнгэргөө, тиихэдэ 4-дэхи фермэдэ мүнөө хүрэтэр политическэ һуралсалынь эхилээдүй. Һаял, октябриин хори гаранаар Яруунын совхозой коммунистнууд түрүүшынгээ хэшээл захалаа. Мүн Иисэнгын совхозой партийна организациин зарим кружогууд хэшээлнүүдээ мүн лэ унжагайруулжа, һуралсалайнь программаһаа гээгдэхүүлхэеэ загнана. Иимэрхүү байдал Яруунын аймпотребсоюзай, Романовкын аэропортын, Үдэ-Витимэй геологическа экспедициин партийна организацинуудта баһал үзэгдэнэ.

Политическэ гэгээрэлэй һуралсалай түрүүшын хэшээлнүүдэй үшөө нэгэ дутагдал юун бэ гэхэдэ, нэгэ зарим кружогуудай шагнагшад олоороо хэшээлһээ гээгдэбэ. Жэшээлхэдэ, Нарһатын дунда һургуулидахи теоретическэ семинарай түрүүшын хэшээлдэ 52 хүн ерэхэ ёһотой аад, минил 24 багшанар суглараһан байна. Яруунын үйлэдбэриин управлениин дэргэдэ (парторганизациин секретарь нүхэр Санжимитыпов) политкружогойнь түрүүшын хэшээл д[...] рэ гансал эмхидхэлэй асуудал х[...] сэгдээд, хүнүүд ойро зуура сул[...] раад лэ тарашаһан байна.

Политическэ гэгээрэлэй шэнэ ж[...] лэй эхинэй түрүүшын дутагдалну[...] һаа тобшолол хэжэ, эхин парт[...] на организацинуудай секрет[...] нар, ажахын хүтэлбэрилэгшэд [...] литическэ гэгээрэлэй һуралса[...] үндэр идейнэ хэмжээндэ, эмх[...] һайнаар табихын тула тодорхой [...] жээнүүдые түргэн саг соо аб[...] зэргэтэй. Хаана ямар кружогууд һ[...] ралсалайнгаа түсэбһөө гээгдэжэ [...] наб, хэшээлынь түргэдүүлжэ, ох[...] хон саг соо программын хүсэлд[...] хэ. Али нэгэн хэшээлэй таһалдаһ[...] ушар хадаа саг дороо анхарагдах[...] тэрээндэ зэмэтэй хүнүүд миин о[...] хигдохо ёһогүй. Тусгаарлан хэлэх[...] дэ, политическэ гэгээрэлэй һурал[...] лай хэр зэргэ ябажа байһые парти[...] на организаци бүхэн нарин гэгш[...] хинан, али болохо туһаламжа үзүү[...] жэ, арад зониие коммунис ёһо[...] хүмүүжүүлхэ энэ хүсэтэ нэгэн зэ[...] сэгээ аша үрэ ехэтэйгээр хэрэгл[...] хые үдэр бүхэндэ оролдохо зэрг[...] тэй.

Е. ЗОЛТОЕВ,
Яруунын хүдөөгэй парткомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

Э НЭ ЖЭЛДЭ республикын колхоз, совхозуудай таряалан дээрэһээ ороохо таряанай, хартаабхын, овощой ургаса нёдондонойхиһоо үлүү ехээр хуряагдаба. Республикымнай таряашад болон механизаторнууд энэ жэлдэ 8 миллион 180 мянгаһаа үлүүтэй пүүд таряа Эхэ орондоо тушааба.

Ороохо таряанай ургаса һайн үрэһэнһөө, үрэһэнэй ажахын хүдэлмэриин эмхидхэлһээ ехэтэ дулдыдана. Республикын олохон колхоз, совхозууд сортовой бэшэ үрэһөөр дарилга хэдэг дээрэһээ ороохоной бага ургаса хуряана. 1964 ондо ороохото ургамалнуудай 80 процентнь сортовой үрэһөөр таригдаа. Тиихэдэ горохой бүхы тарилгын 39 процентнь, ешмээнэй —45, хартаабхын оройдоол 6,5 процентнь сортовой үрэһөөр таригдаһан байна. Хяагтын, Зэдын, Хэжиин, Яруунын, Баргажанай үйлэдбэриин управлениинүүдэй колхоз болон совхозуудта сортовой үрэһөөр тарилга тон багаар хэгдэнэ. Жэшээлбэл, үнгэрһэн хабарай тарилгада Хяагтын управлениин колхоз, совхозууд обёосой оройдоол 22 процентые, ешмээнэй—36 процентые сортовой үрэһөөр тариһан байна. Тиихэдэ нэгэшье килограмм хартаабхын сортовой үрэһэн таригдаагүй. Зэдын управлениин ажахынууд обёосой 28 процентые, горохой—18, хартаабхын — 2 процентые сортовой үрэһөөр тариһан байна.

Сортовой үрэһөөр тон багаар тарилга хэлэг ябадалай гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд үрэһэ хүрэнгын шанар һайжаруулха талаар ямаршье хэмжээ абанагүй, үрэһэнэй участогууд дээрэ сортовой үрэһэ марижа, ехэ ургаса абахын түлөө оролдоногүй, сортовой үрэһэнэй бүридхэл муугаар хэгдэнэ. Зарим ажахынуудай үрэһэнэй участогуудһаа абтаһан сортовой үрэһэн муугаар хадагалагдана, тэрээн дээрэһээ гутаагдахашье ябадал үзэгдэнэ. Үрэһэнэй участогуудта агротехникын эрилтэнүүд гүйсэд һайнаар сахигданагүй, тиимэһээ бага ургаса абтана.

Колхоз, совхозуудай үрэһэнэй ажахын бригада, звенонууд муугаар хүдэлмэрилнэ. Тиимэ звено, бригаданууд бүхы колхоз, совхозуудта бии болгогдоһон нэрэтэй аад, 1964 ондо таряан ажалтай 60 колхозой 42-то, 32 совхозой 25-да хүдэлөө. Мухар-Шэбэрэй управлениин ажахынуудта бии болгогдоһон 18 звено, бригаданuудай оройдоол долоониинь, Зэдын управлениин ажахынуудай 14 звено, бригадануудай оройдоол зургаанинь хүдэлнэ.

Республикын колхоз, совхозууд хүрэнгын үрэһэ таряа хадагалха амбаар, складуудаар муугаар хангагданхай. Хэды тиимэ байбашье, амбаар, складууд ёһоор баригданагүй. Мүн таряа сэбэрлэхэ, һайнаар хатааха машинанууд, автомашинада ашаха, буулгаха түхеэрэлгэнүүд дуталдана. Тиимэһээ үрэһэнэй таряан сэбэрлэгдэнгүй ороохоной тоогууд дээрэ удаан сагта хэбтэжэ, шанарынь муудана. Ушар иимэһээ колхоз, совхозууд жэл бүри тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр тарилга хэдэг байна. Тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр тарилга хэхэдээ нормоһоо үлүү таряа гаргашалнабди, бага ургаса абанабди, абаһан ургаеымнай шанар муудана гэжэ зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон агрономууд мүнөө хүрэтэр һайса ойлгодоггүй.

Хүдөө ажахын Буряадай туршалгын станци, хүдөө ажахын институдай һуралсал-туршалгын ажахы элитнэ, 1-дэхи репродукциин үрэһэнэй таряа абажа колхоз, совхозуудта худалдаха зорилготой юм. Теэд энэ ажахынууд элитнэ, 1-дэхи репродукциин үрэһэ абаха, худалдаха түсэбөө жэл бүри дүүргэнэгүй.

Хүдөө ажахын туршалгын станци 13 мянган центнер, хүдөө ажахын институдай һуралсал-туршалгын ажахы —2700, элитнэ үрэһэ абаха ажахынууд—5 мянга шахуу центнер элитнэ, 1-дэхи репродукциин үрэһэ жэл бүри колхоз, совхозуудта худалдаха ёһотой юм. Туршалгын станци 6605 центнер, элитнэ үрэһэ абаха ажахынууд 4920 центнер (ехэнхинь шэниисэ) таряа 1964 оной тарилгада хэрэглэхээр худалдаһан байна. Хүдөө ажахын институдай һуралсал-туршалгын ажахы 1962 онһоо дээдэ шанартай үрэһэнэй таряа абаха ажал хэжэ эхилбэшье, мүнөө хүрэтэр нэгэшье килограмм үрэһэнэй таряа худалдаагүй байһаар. Тиимэһээ республикын колхоз, совхозууд горохой, обёосой, ешмээнэй, хартаабхын эрхим шанартай үрэһэ абанагүй, иимэ ургамалнуудай сортнуудые һэлгэхэ түсэб дүүргэдэнэгүй.

Таримал ногооной, овощой үрэһэ бэлэдхэхэ хүдэлмэри тон муугаар табигданхай. Иимэ ургамалнуудай ооһэдын үрэһэ үгы дээрэһээ, колхоз болон совхозууд холоһоо асарагдаһан үнэ сэн ехэтэй үрэһөөр тарилга хэхэ баатай болоно. Ногооной, овощой өөһэдын үрэһэтэй болохо хэды һайн арга боломжонууд байбашье, гүйсэд һайнаар хэрэглэгдэнэгүй.

ҺАЙН ҮРЭҺЭН—БАЯН УРГАСЫН НҮХЭСЭЛ

Һайн үрэһэн — баян ургасын нүхэсэл. Энэ сэсэн мэргэн арадай үгын арсашагүй зүб байһаниие олон тоото колхоз, совхозуудай таряашадай ажалай дүнгүүд эли тодоор гэршэлнэ. Хэдэн жэшээ хаража үзэе. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк» колхозой таряашад жэл бүри сортовой үрэһөөр тарилга хэдэг боложо һайн ургаса хуряана. Энэ колхоз 1961 ондо таряалангай бүхы талмайн гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,9 центнер ургаса абаһан байбал, 1962 ондо—13,9 центнер, гантай байһан 1963 ондо—9,4 центнер ургаса хуряагаа. Мухар-Шэбэрэй управлениин «Загански» колхоз һүүлшын гурбан жэлдэ «онохойская-4» сортын шэниисэ таридаг полинуудһаа дунда зэргээр гектарай 17 центнер, «лютесценс-62» сортын шэниисын таряалангай га бүриһөө 13,5 центнер ургаса хуряана. Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1963 ондо «пшенично-пырейно гибрид-56» сортын үрэһэ тариһан таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 20,9 центнер, «диамант» сортын гектарһаа 14,9 центнер ургаса абаһан байна. Сорт туршадаг Бэшүүрэй участогайхид 1963 ондо «онохойская-4» сортын шэниисын таряалангай гектар бүриһөө 23,6 центнер, «лютесценс-62» сортын шэниисын таряалангай га бүриһөө 20,1 центнер ургаса абаһан байна.

Манай Буряад ороной эрхэ байдалда таатай һайн сортовой үрэһөөр тарилга хээ һаа, ороохо таряанай болон бусад ургамалнуудай баян ургаса абажа боломоор. Энээниие бүхы таряашад болон механизаторнууд һайса ойлгодог болонхой. Тиимэһээ нютаг нютагай эрхэ байдалда таараха сортовой үрэһэ бүри намарһаа бэлэдхэжэ, тэрэниие һайнаар сэбэрлэжэ, хадагалхын түлөө бүхы колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һаналаа табиха зэргэтэй.

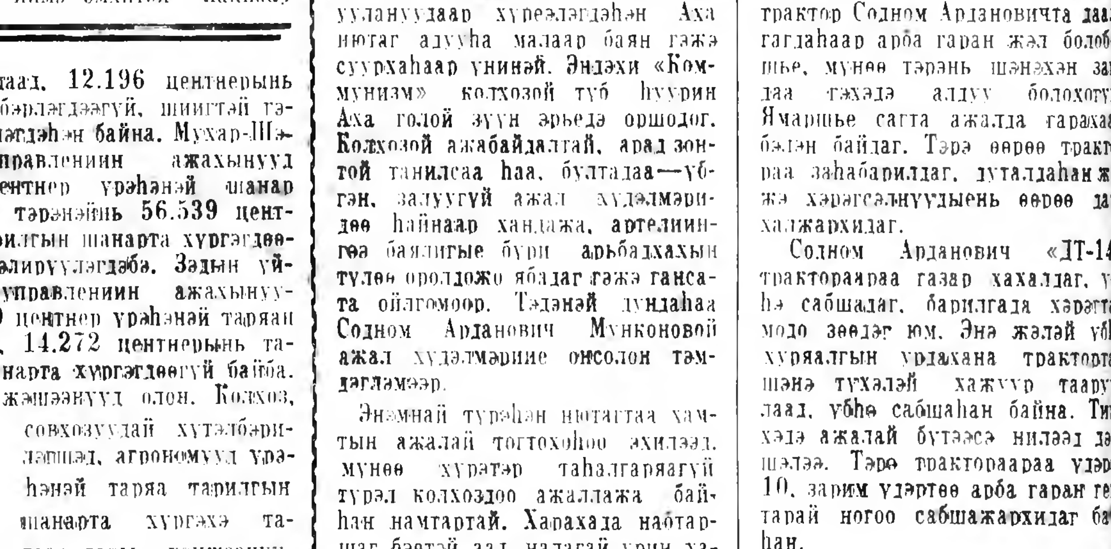
Баргажанай, Яруунын управлениинүүдэй зарим ажахынуудһаа бэшэ колхоз, совхозууд ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэхэ ороохо таряанай хүрэнгын үрэһэ бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэнхэй. Теэд горохой үрэһэ бэлэдхэхэ түсэб арай шамай хахадлагдажа байна. Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд горохой үрэһэ бэлэдхэхэ түсэбөө оройдоол 12 процентдэ, Хяагтын управлениин ажахынууд 30, Мухар-Шэбэрэй управлениин ажахынууд 39 процентдэ хүргөөд байна.

Республикын олохон ажахынуудай бэлэдхэһэн үрэһэнэй таряан тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байһаар. Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта 111.808 центнер үрэһэн бэлэдхэгдээ. Тэрэнэй оройдоол 13.069 центнерынь үрэһэнэй шанар шалгадаг лабораторидо шалгагдаад, 12.196 центнерынь һайнаар сэбэрлэгдээгүй, шиигтэй гэжэ элирүүлэгдэһэн байна. Мухар-Шэбэрэй управлениин ажахынууд 81.891 центнер үрэһэнэй шанар шалгуулаа, тэрэнэйнь 56.539 центнерынь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй гэжэ элирүүлэгдэбэ. Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай 15.970 центнер үрэһэнэй таряан шалгагдаад, 14.272 центнерынь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байба. Иимэрхүү жэшээнүүд олон. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд үрэһэнэй таряа тарилгын шанарта хүргэхэ талаар дары хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Үрэһэ хүрэнгэ ажахы бүхэнэй нарин нягтаар хадагалагдаха жаса болоно. Тиимэһээ тэрэнэй бүридхэл һайжаруулагдаха, ондоо хэрэгтэ нэгэшье килограмм гаргашалагдахагүй, тусхай актаар харюусалгата нюурта тушаагдаһан байха зэргэтэй.

А. ЛИТВИНА,
Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын дэргэдэхи хүдөө ажахын ургамалнуудай сорт шалгаха гүрэнэй комиссиин инспектор.

ХАРА ХУЖАРАЙ ДАРХАН

Урда хойгуураа үндэр хада уулануудаар хүреэлэгдэһэн Аха нютаг адууһа малаар баян гэжэ суурхаһаар үнинэй. Эндэхи «Коммунизм» колхозой түб һуурин Аха голой зүүн эрьедэ оршодог. Колхозой ажабайдалтай, арад зонтой танилсаа һаа, бултадаа—үбгэн, залуугүй ажал хүдэлмэридөө һайнаар хандажа, артелиингээ баялигые бүри арьбадхахын түлөө оролдожо ябадаг гэжэ гансата ойлгомоор. Тэдэнэй дундаһаа Содном Арданович Мунконовой ажал хүдэлмэриие онсолон тэмдэглэмээр.

Энэмнай түрэһэн нютагтаа хамтын ажалай тогтохоһоо эхилээд, мүнөө хүрэтэр таһалгаряагүй түрэл колхоздоо ажаллажа байһан намтартай. Харахада наһатаршаг бэетэй аад, налагай урин харасатай, үдэр бүри энэ тэрэ юумэн тухай бодолгото болоһо ябадагыень тэрэниие түрүүшынхеэ хараһан хүн гансата обёороодхихо. «Дүрбэн тэгшэ, уран гартай, ухаалан зохёогшо хүн» гээд нютагаархиниинь тэрэниие магтадаг болонхой.

Ямар ажал хэдэг, хайшан гэжэ ажаллахадаа иимэ магтаалда хүртэбэ гээшэб? Содном Арданович түмэршэ дархан юм. Урдандаа мориной таха, суурга болон бусад жэжэ хэрэгсэлнүүдые дархалдаг байһан. Мүнөө үедэ холын Ахын аймагай колхозникууд ажал хүдэлмэреэ оньһото техникын хүсөөр бүтээдэг болоһо байнхай. «Коммунизм» колхоздошье автомашина, трактор болон бусад техникэ жэл үнгэрхэ бүри олошоржо байна. Тэдэнэй хойноһоо саг үргэлжын техническэ харууһан хэрэгтэй гэжэ бултанда мэдээжэ. Эгээл тиимэ харууһа хэхэ, жэжэ заһабари хэдэг хүмнай Содном Арданович болоно. Трактор ямар нэгэ шалтагаанаар эбдэршоо һаа, нүхэр Мункоnов түргэхэнөөр заһабарилаад, «харгыдань» оруулжархидаг.

Хэлэһэнээ гэршэлхын түлөө нэгэ жэшээ хаража үзэе. 1950 оной үеэр Ахын колхозууд түрүүшынхеэ «ДТ-14» тухэлэй тракторнуудые абажа эхилээ һэн. Мүнөө гансал «Коммунизм» колхоздо иимэ тухэлэй трактор үлэнхэй. Бусад ажахынуудай тракторнууд эбдэрээд, хаягдашанхай. Ямар ушарһаа иимэ ябадал тохёолдооб? «Коммунизм» колхозойхид техникэдээ эзэн ёһоор хандадаг, элдэб янзын заһабариин хэрэгтэй болохоһо саг болзорьонь хэдэг байгаа.

Түрүүшын «ДТ-14» тухэлэй трактор Содном Ардановичта даалгагдаһаар арба гаран жэл болобошье, мүнөө тэрэнь шэнэхэн зандаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Ямаршье сагта ажалда гарахаар бэлэн байдаг. Тэрэ өөрөө трактораа заһабаридаг, дуталдаһан жэжэ хэрэгсэлнүүдыень өөрөө дархалжархидаг.

Содном Арданович «ДТ-14» трактораараа газар хахалдаг, үбһэ сабшадаг, барилгада хэрэгтэй модо зөөдэг юм. Энэ жэлэй үбһэ хуряалгын үедэхэнэ трактортаа шэнэ тухэлэй хажуур тааруулаад, үбһэ сабшаһан байна. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ. Тэрэ трактораараа үдэртэ 10, зарим үдэртөө арба гаран гектарай ногоо сабшажархидаг байһан.

Нүхэр Мункоnов гансашье трактор бэшэ, харин автомашина, мотоцикл, велосипед, оёдолой болон һүнэй машинануудые ямаршье механигһаа дутуугүйгөөр заһажархидаг. Тэрэнэй заһабари хэһэн машина найдамтай һайнаар хүдэлдэг.

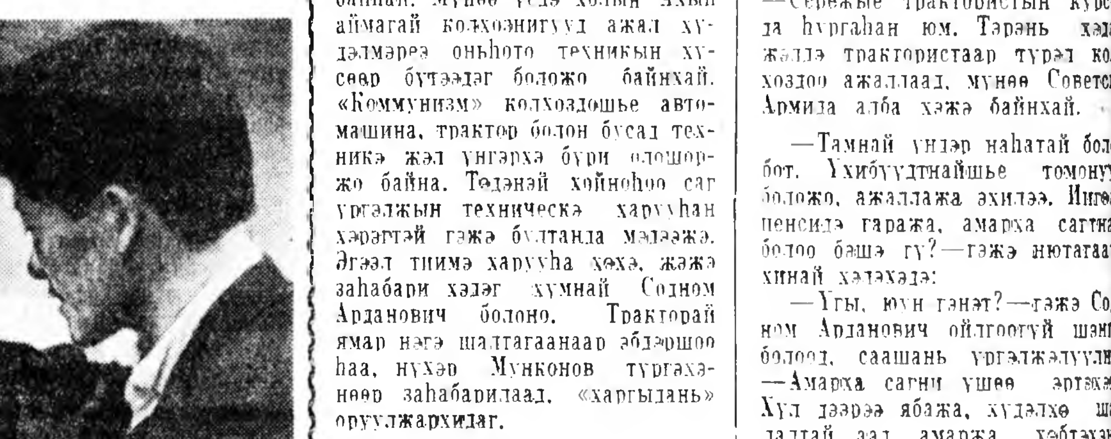
Энэ нүхэрнай өөрынгөө мэргэжэл, шадабариие нюуса болгоод ябадаггүй, харин залуушуулда дамжуулан ойлгуулхын түлөө холоо оролдожо ябадаг һайн һайхан һанаатай, заншалтай болонхой. Тэрэ өөрынгөө отхон хүбүү —Сережые тракторисTын курсада һургаһан юм. Тэрэнь хэдэн жэлдэ трактористаар түрэл колхоздоо ажаллаад, мүнөө Советскэ Армида алба хэжэ байнхай.

—Тамнай үндэр наһатай болобот. Үхибүүдтнайшье томонууд болоһо, ажаллажа эхилээ. Иигээд пенсидэ гаража, амарха саттнай болоо бэшэ гү?—гэжэ нютагаархинай хэлэхэдэ:

—Үгы, юун гэнэт?—гэжэ Содном Арданович ойлгоогүй шэнгэ болоод, саашань үргэлжэлүүлнэ. —Амарха сагни үшөө эртэхэн. Хүл дээрээ ябажа, хүдэлхэ шадалтай аад, амаржа хэбтэхэнь аягүй аабза.

Содном Арданович Мункоnовые Ахын аймагта мэдэхэгүй, тэрээн тухай дуулаагүй хүн байхагүй. Мүнөө 63 наһатай болобошье, дуратай ажалаа орхёогүй, залуугайнгаа эршые юрэдөөшье һуладхангүй ажаллана гэхэдэ хамаагүй. Энэ нүхэрөө үшөө үндэр наһа наһалжа, ульгэр жэшээтэ ажалдаа үхибүүдээ, аша гушанараа һайн һайханаар һургахыень юрөөе.

Д. ДУГАРОВ.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой главна конструкторска таһагай бүлэг конструкторнууд хүндэ хүдэлмэрнүүдые оньһожоруулха хэрэгтэ анхаралаа хандуулжа байдаг. Тэдэнэй дунда 2-дохи категориин конструктор Василий Раднаев коллектив соогоо һайн магтаалтай ажалладаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Раднаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СОВЕТ ФИЛЬМҮҮД ДЭЛХЭЙН ЭКРАНУУД ДЭЭРЭ

Владимир БАСКАКОВ,
СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Кинематографиин талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо

Дэлхэйн экранууд дээрэ совет киногой туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгэхэ гуйлтатайгаар АПН-эй корреспондент СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Кинематографиин талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Владимир БАСКАКОВТА хандаһан байна.

— Хэрбээ социалис оронууд тухай хэлэхэ болоо һаа, бүхы һайн совет фильмүүд социалис оронуудай экранууд дээгүүр харуулагдадаг, мүн манай экранууд дээрэ социалис лагериин оронуудай 80 тухай фильмүүд жэл бүри табигдадаг,—гэжэ Владимир Баскаков хэлэбэ.—Һүүлэй үедэ совет кинематографистнууд хүгжэжэ байгаа оронуудтай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлээ. Олохон совет картинанууд Азиин, Африкын хүгжэжэ байгаа оронуудай экранууд дээгүүр табигдажа, манай ороной хүгжэлтые, эб найрамдалай ба социализмын хэрэгэй илан мандахын түлөө совет арадай тэмсэлые улад зондо харуулна. Жэшээлхэдэ, Шолоховой суута романаар табигдаһан «Номгон Дон», «Дүлэтэмэ жэлнүүдэй повесть», «Ехэ зам» гэһэн картинанууд Индидэ амжалтатайгаар табигдаа. Мүн лэ эдэ фильмүүд Индонезиин экрануудһаа харуулагдана.

Африка түбиин дулдыдангибэ-[illegible] рэнүүдэй арадуудта киноискусстваяа илангаяа баяр баясхалантайгаар харуулдагбди гэжэ тэмдэглэхые хүсэнэб. Алжирай, ОАР-ай, Кениин, Малиин, Эфиопиин арад түмэнэй совет фильмүүдые һонирхон харадаг байһаниинь бидэндэ аятай.

Жэшээлхэдэ, совет фильмүүдэй недели һаяхан Алжирта амжалтатайгаар үнгэрһэн байха юм. «Чапаев», «Оптимистическэ трагеди» болон бусад фильмүүд тэндэ харуулагдаа. Чапаевай роль гүйсэдхэһэн Борис Бабочкин толгойлогшотой делегаци тиишэ ошоһон байна.

Кинофильмүүдээ харилсан абалсаха талаар Баруунай оронуудтай хэһэн холбоо барисаамнай һуланшагаар хүгжэнэ. Гэбэшье совет фильмүүд буржуазна оронуудта баһал алдаршажа байнхай. Наада захынь абахада, гурбан ороншье жэшээ болгон харуулмаар байна. «Дүлэтэмэ жэлнүүдэй повесть» гэһэн фильм һаяхан Японда амжалтатайгаар табигдаа. Шекспирэй «Гамлет», «Живые и мертвые» гэһэн фильмүүд тэндэ харуулагдаха. Англида «Гамлет» гаргагдаа. «Нойрсожо байһан дангина» гэжэ фильм-балет, мүн бусад фильмүүд һаяар табигдаха юм. Манай кинематографистнуудай хэдэн шэнэ зохёолнууд Франциин экранууд дээрэ табигдаха.

США-гай, мүн Латин Америкын оронуудай улад зондо манай фильмүүдые хүргэхэ хэрэгтэ горитой һаад түбэгүүдтэй ушардаг байһаниинь гэмшэлтэй.

СССР фильмүүдые буулган гаргалгаар дэлхэй дээрэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлдэг юм. Тиин бүхы гүрэнүүдэй киноорганизацинуудтай холбоо барисаа тогтоохые оролдодогбди.

Дээрэ дурсагдаһан картинанууд гол түлэб һүүлэй үедэ буулгагданхай гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Байгша оной юһэ һарын туршада манай студинуудаар (орон дотернай дүшэ гаран студи тоологдоно) 100 гаран уран һайханай фильм буулгагдаа. Тэдэмнай жанрайнгаа талаар тад ондоонууд юм.

Совет кинематографистнууд хилын саанахи анда мэргэжэлтэдтэеэ хамта хэдэн фильмүүдые буулгаа. Һаяхан Флоренцидэ «Они шли на Восток» гэһэн картинын премьерэ болоо. Энээниие Италиин киногой бэлигтэй хүдэлмэрилэгшэ Джузеппе де Сантис гэгшэ Эннио де Кончиниин, совет уран зохёолшо Сергей Смирновой [illegible] СССР-тэ [illegible] гаа. Совет болон итальян актёрнууд картинада наадана. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үеэр фашистнуудта хашуулжа, совет арадай урдаһаа дайлалдахаар намнаглаһан итальян солдадуудай муу хуби заяан тухайда тус фильм хөөрэнэ. Хоёр киноорганизациин—«Мосфильм» (СССР), «Галатея» (Итали)—буулгаһан «Они шли на Восток» гэжэ картина кинематографиин талаар хоёр ороной харилсаа холбооной һайн жэшээ болоно.

СССР-эй киногой хүдэлмэрилэгшэдэй хилын саанахи анда мэргэжэлтэдтэеэ хамта табиһан картинануудһаань, Михаил Калатозовой «Я—Куба» гэһэн публицистическэ фильмые тэмдэглэмээр. Тус фильм энэ ороной баатарлиг арадай хэһэн революци тухай хөөрэнэ. Мүнөө манай мэдээжэ кинорежиссернуудай нэгэн Сергей Юткевич Совет гүрэниие байгуулагша Ленин тухай картина буулгахын тула Польшодо хүдэлжэ байна. Харин поляк режиссёр Ежи Кавалерович манай Узбекистанда «Фараон» гэжэ түүхын фильм буулгажа байнхай.

Франциин, Америкын, Чехословакиин, Югославиин, Румыниин [...] холбоон тухай хэлсээ хэгдэһэн байна.

Дэлхэй дээрэ болоһон бүхы кинофестивальнуудта эдэбхитэйгээр хабаададаганабди. Тиигэһэнэй ашаар хилын саанахи улад зон манай киногой шэнэ туйлалтануудтай танилсаха арга олоно. Һаяхан Хойто Италиин Бирга городто болоһон Уласхоорондын VII кинофестивалиин шангда «Майя Плисецкая» гэһэн картина хүртөө. Киногой бэлигтэй бэрхэ, наһажаал мэргэжэлтэдэй нэгэн Григорий Козинцевой табиһан «Гамлет» хэдэхэн үдэр урид Венецидэ шангда хүртэһэн байгаа. Тэндэ, Венецидэ, залуушуулай фильмүүдэй конкурсдо Москвагай залуу режиссер Василий Шукшинай «Иимэ хүбүүн ажаһууна» гэһэн түрүүшынь зохёол гол шангда хүртэһэн байха юм.

Москвагай киноинститудай студентнэрэй буулгаһан «Тетка с фиалками» гэһэн фильм Краковта болоһон бага картинануудай фестивалиин шангда хүртөө. Аргентинэдэ болоһон фестивальда «Родная кровь» гэһэн фильм шан абаһан байна.

Ерэхэ зун уласхоорондын зэшалга дүрбэдэгээр кинофестиваль Москвада болохо. Дэлхэйн бүхы оронуудай кинематографистнууд манай орондо болохо фестивальда мүн лэ олоороо ерэжэ албан гэжэ хүлеэнэбди.

Ураалай лесотехническэ институдые найман жэлэй урда тээ дүүргэээд, Римма Устиновна Маконьких Алас Дурна зүгтэ ерэһэн юм. Тэрэ Хабаровскын совнархозой Хорско үйлэдбэриин нэгэдэлэй гидролизно үйлэдбэриин эрхим мэргэжэлтэ мүнөө болонхой. Главна химигээр ажалладаг коммунистка Р. У. Маконьких техническэ спирт гаргаха хүдэлмэридэ олон нарижуулгануудые оруулһан байна. Предприятиин эрхим уралан нарижуулагшадай дунда тэрэнэй нэрэ оролсодог.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
2 дохи нюур.
1964 оной ноябриин 3

Соелой съездые угтуулан

ЛЕКЦИ УНШАХА ХЭНЭЙ УЯЛГАБ?

Ойгша оной июлиин эхеэр Кремлиин Ехэ ордон соо «Знание» обществын Бухэсоюзна IV съезд боложо бэлэй. Тус съездэ эльгээһэн мэндэшэлгэ соогоо КПСС-эй Центральна Комитет «Знание» обществын ажалтиин дайшалхы туһалагша гэжэ нэрлэһэн, арад зоной дунда эрдэм ухаа нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ байгаа һайхан хэрэгыень үндэр сэгнэһэн байна.

Арба таран жэлэй саада тээ манай ороной элитэ ехэ эрдэмтэдэй эхилэлээр бии болгогдоһон «Знание» гэжэ патриотическа общество совет интеллигенциин нилээд ехэ эмхи болон ургаа. Манай орон дотор «Знание» обществын гэшүүд үдэр бүри 40 мянган лекци уншана. Тэдэниень 2 миллион хүн шагнана.

Манай Буряадайшье республика соо «Знание» обществын эмхинүүд сурталай хүдэлмэри ябуулдаг ехэ хүсэн болоо. Томо заводуудай цехүүд соо, холын отара болон фермэнүүдтэ, соёлой байшан болон ажалай газарнуудта «Знание» обществын гэшүүнэй лекци уншажа, хөөрэлдөө үнгэргэжэ, научно-теоретическа конференцинүүдтэ элидхэл хэжэ байхань олон болоо. Политическа болон научна эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ талаар «Знание» бүлгэмэй гэшүүд арад зоной дунда ехэ хүндэтэй, хүлеэгдэжэ байдаг болоо юм.

КПСС-эй XXII съездын, партиин Центральна Комитедэй июниин (1963 оной) Пленумэй болоһонһоо хойшо «Знание» бүлгэмэй гэшүүд улам эдэбхитэй болоо.

Мухар-Шэбэрэй худөөгэй партийна комитет үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулгада анхарал эли бодо ехээр табидаг болоо. «Знание» обществын аймагай эмхиин хүдэлмэриин тоосоо парткомой бюродо шагнаад, удаань бүхы томо томо тосхонуудта бюрогой гэшүүд ошожо, нютагай интеллигенциин ниитэ хүдэлмэридэ туһа хүргөө. Тэрэнэй удаань аймагай интеллигенциин суглаан үнгэргэгдэһэн байна. Лекци уншадаг тусгаар үдэрнүүд һара бүхэндэ тогтоогдоо.

Нигэжэ нютагай интеллигенциин дунда парткомой болон обществын аймагай эмхиин өмхидхэлэй горитойхон хүдэлмэри ябуулһанай эсэстэ Мухар-Шэбэртэ лекционно хүдэлмэри зарим тэды һайжаржа захалаа. Заганай, Хүшүүн Үзүүрэй, Ара Хэрээтын, Бэшүүрэй, Суулгын, Шэбэртын эхин эмхинүүд ажалшадай дунда лекци, хөөрэлдөө ходо үнгэргэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, географиин багша Бальжинима Цыренович Цыреновэй хүтэлбэрилдэг «Знание» бүлгэмэй Хүшүүн Үзүүрэй эхин эмхи «Знамя Ленина» колхозой гэшүүдэй дунда үзэл сурталай ехэ хүдэлмэри ябуулна. Лекци уншалгада багшанар, мэргэжэлтэд олоороо эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Колхозой түрүүлэгшэ Ц. С. Семенов лекци, хөөрэлдөө үнгэргэлгэдэ өөрөө эдэбхитэй хабаадалсадаг юм. Колхозой экономикын асуудалнуудаар, түрүү дүй дүршэлөөр, эндэ хөөрэлдөөн, элидхэл, лекци байд, байд гээд лэ боложо байдаг.

Үзэл сурталай болон эмхидхэлэй хүдэлмэриие таарамдуулан ябуулһанай ашаар «Знамя Ленина» колхозой экономико жэлһээ жэлдэ ургана. Энэ жэлдэ тус колхоз баян ургаса ургуулжа абаа. Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө ехээр улүүлэн дүүргэбэ. Мүн һү, мяха, үнэгэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Мухар-Шэбэртэ ажалай түрүүшүүлые лекционно хүдэлмэридэ олоор хабаадуулдаг. Суулгын сүүтэ кукурузашад Дамба Жанаев Николай Кондратюков хоёр, Бэшүүрэй свёклошон Евсей Павлов, түрүү хонишон Социалис Ажалай Герой Балдама Доржиева болон бусад ажал хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэлдөө үнгэргэдэг, түрүү дүршэлэй һургуулинуудай хэшээлнүүдтэ үгэ хэлэдэг, өөһэдынгөө ажалай дүршэл тухай бусадта толоор хэлэжэ, үйлэдбэриин байдал дээрэ харуулжа үгэдэг.

«Знание» обществын Хүшүүн Үзүүрэй эхин эмхи шэнги нүлөө ехэтэйгээр, эдэбхитэйгээр хүдэлдэг эмхинүүд аймаг бүхэндэ олон боложо байнхай. Тиибэшье хүдөөдэ ябуулагдаха үзэл сурталай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха талаар бии байһан ехэ арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Манай республикын арадай ажахын элдэб һалбаринуудта 15 мянга шахуу дээдэ һургуулитай, тэды шэнээн тусгаар дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд хүдэлжэ байдаг. Тэдээн соонһоо миил зургаа мянга шахуунь «Знание» обществын гэшүүд болоо.

Баргажанай, Зэдын, Яруунын, Кабанскын, Түнхэнэй аймагуудта, Советскэ, Железнодорожно районуудта олон багшанар, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, партийна, комсомолой болон советскэ хүдэлмэрилэгшэд, инженер болон техникүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд «Знание» бүлгэмэй гэшүүд болоодүй байһаар. Тэрэ ушарһаа боложо «Знание» обществын эхин эмхинүүд шадал багатай, хүдөө тосхоной соёл сурталай ажабайдалда өөдтэй нүлөө үзүүлхэ аргагүй байна. Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй съездэдэ бэлдэжэ байһан эдэ үдэрнүүдтэ хүдөөгэй интеллигенциин суглаануудые хаа хаанагүй үнгэргэжэ, соёл сурталай хүдэлмэридэ интеллигенциин эдэбхитэйгээр хабаадалсаха асуудал зүбшэн хэлсэхэ шухала болобо.

«Знание» обществын гэшүүдэй хүдэлмэри урда мэтэ гансахан лекци уншадагаар, хөөрэлдөө үнгэргэдэгөөр хизаарлагдахаяа болинхой. Тэдэнэр хадаа арадай университедэй хүдэлмэридэ, научно-теоретическэ болон практическа конференцинүүдые үнгэргэлгэдэ, асуудал харюугай үдэшэнүүдые, элдэб хөөрэлдөө үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

Мүнөө үедэ механизаторнууд олоороо МТМ-дэ суглараад хүдэлнэ, малшад үбэлэйнгөө байрада бүлэг бүлэгөөрөө сугларанги. Ушар тиимэһээ ажалшадай хүдэлжэ байһан газарнуудта: МТМ, МТФ-нүүдтэ, цехүүд соо, халаануудай забһарлалтада, киногой сеансын урда, ажалшадай хүдэлжэ байһан коллектив бүхэндэ лекци олоор уншаха арга мүнөө үедэ ехэ болонхой.

Научно-атеистическэ пропаганда муса ябуулагдана. Атеистическэ темээр кинолекторинуудые эмхидхэхэ ехэ арга боломжонууд бии аад хэрэглэгдэнэгүй. Һүүлэй үедэ химиин эрдэм дэлгэрүүлхэ талаар лекци уншалга үсөөржэ байна. Мүн түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгэдэ үдэр бүхэнэй анхарал табигданагүй. Нүүдэл клуб, үдэрэй кино, автолавка гэхэ мэтэнүүдтэй суттаа ябалсаад, холын малшадта һонин лекци ходо уншажа байха шухала.

Манай ажалша зоной ухаан бодолой эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха, удха түгэлдэр лекци, хөөрэлдөөнүүдые үргэн дэлисэтэйгээр ябуулдаг болохо гээшэ хүдөөгэй интеллигенциин уялга мүн болоно.

С. БАДМАЕВ,
«Знание» бүлгэмэй Буряадай эмхиин харюусалгата секретарь.

ШЭНЭ КЛУБУУД

Түнхэн соогоо «Восточные Саяны» колхоз һамагһаа эдэбхитэйгээр шэнэ барилга ябуулна гэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ мэгтүүлдэг болонхой. Соёлой добтолгын гурбан жэлэй хэмжээ ябуулгануудые хараалха зуураа тус колхозой правлени, партийна организаци соёл гэгээрэлэй, гэр һуудалай шэнэ байрануудые олоор бодхоохо гэжэ шиидэнхэй.

Энэ колхозой дүрбэн отделенинүүдэй гурбан дээрэнь шэнэ клуб баридланхай гү, шэнээр һэльбэн заһабарилагдаанхай. Октябриин революциин 47 жэлэй ойдо зорюулан, ноябриин 6-да Таһархайн отделениин түбтэ шэнэ клуб нээгдэхээ һүүлшынгээ тухеэрэлгэ хэжэ байна. Тус клуб 200 хүнэй һууритай зрительнэ залтай, библиотекын, уншалгын таһагуудтай, үүжам һаруул фойетэй юм. Үнгэрһэн жэл Галбай тосхондо мүн баһа иимэ клубай толдолго болоо һэн. Артелиин центр Хуурай Хобог гэжэ сэлеэндэ түф шулуугаар шэнэ типовой проектын ёһоор соёлой байшан бодхоогдожо байнхай. Үнгэр томо энэ ордон хойто жэлдэ хүсэндөө орохо.

Ц. ДУГАРОВ.

ХҮЛЕЭНЭБДИ ШАМАЯА, ВЕРНИЦКИЙ!

Иван Верницкий—дүй дүршэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэ гэжэ Хяагтын хэлхээ холбооной конторын алба хаагшад дэмы хэлсэдэггүй байха. Нээрээшье энэ нүхэрнай Худэри-Сомоной хэлхээ холбооной отделенидэ табадахи жэлээ ажаллажа байгаа юм. Энэ үедэ Иван Семенович тушаалта ажал дээрээ нэгэшье голодоһо гаргаагүй юм, даабаряа ходоодоо саг болзор соонь һайн шанартайгаар дүүргэдэг байһан. Һүүлэй хоёр, гурбан жэлэй туршада нүхэр Верницкий хэлхээ холбооной нүүдэл отделениин начальнигаар ажаллана. Эдэ жэлэй туршада Иван Верницкий хэды мянган километр харгы зам гаталжа, хэды олон уншагшадта газетэ, журнал, бэшэгүүдые асараа гээшэб!

Иван Семёнович почтово машинаараа үдэр бүри зуугаад километрэй зай гаталдаг. Тиигэжэ Худэриин совхозой, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой долоо, найман тосхонуудай ажаһуугшадта газетэ, журналнуудые, бэшэгүүдые, эльгээгдэһэн мүнгэ болон посылкануудые асардаг юм.

Зун, намарай хура бороотойшье үдэр, үбэлэй ханхинама хүйтэндэшье Худэри-Сомонһоо Шара-Гол, Сагаан Шулуута, Ангустай, Алтай, Дунгы, Улаадай, Бага Худэри ошоһон харгыгаар шарабтар үнгэтэй тусхай бишыхан почтово машинын гүйжэ ябахые хараха байхат. Энэмнай Иван Семенович Верницкий, почтын машинын жолоошон Алексей Иннокентьевич Томсон хоёр мүн болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. С. Верницкий Сагаан Шулуута нютагай почтальон Б. Б. Балмаевада газетэ, журналнуудые тушаан үгэжэ байна.

Ц. БАБУШЕЕВ.
Фотонь авторай.

«Электромашина» завод. Тус заводой столово 1961 онһоо хойшо коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн коллектив юм. Эндэ хорин хүн ажаллана. Столовые дааагшаар ВЛКСМ-эй гэшүүн Татьяна Зиновьевна Азанова хүдэлдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Электромашина» заводой столовын кухни.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХҮРШЭНЭРНАЙ ҺОНИНТОЙНУУД

Зуу гаратай ангуушан

72-дохи параллелиин саана, Лена мүрэнэй адагта хоёр хүлтэ хүнэй ябаа, һуугаагүй үргэн дайда эхилдэг. Яхад хэлэн дээрэһээ оршуулхада газарайншье нэрэ тэрэниие гэршэлнэ: «Һарын галуунай хада» гэһэн үүлэ бии. Лаптева далайн нэгэ татуур Шишкинскэ гэжэ алдаршанхай.

Тэрэ хадаа холын хойто зүгтэ зуу гаран жэлдэ ажаһуухан, песец гэжэ ан баридаг хүүшанай ангуушанай хүндэлэлдэ нэрлэгдэһэн байгаа.

Николай Гаврилович Шишкин мүнөө жэлэй декабрьда зуун гурба наһа хүрэхэнь. Гэхэшье һаа колхоздоо ажаллаһаар: ан барина, загаһашална. Энэ оной түрүүшын кварталда 13 песец алаа, зунай үедэ хэдэн центнер загаһа бараа. Зэрлиг орошье олоор олзоборилоо.

Үбгэнэй байдаг агнууриин гэртэ хүрэжэ ошон гэхэдэ, маниие ехэ анхаралтайгаар хараад:

— Биһэ түнирын уладби. Айлшадай ерэхэдэ ехээр баярлагдана. Ангуушанай гэртэ ерэһэн айлшан манда найр наада асардаг,—гэжэ үбгэжөөл хүхинэ.

Зохидхон гэр. Доторнь радиоприёмник, баян, «Огонёк» журналай һүүлшын номер, номууд таг дээгүүрнь табяатай.

—Хүбүүм намтаяа агнуури хэлэг. Удахагүй ерэхэ даа,—гэнэ.

Тиигэһээр байтар үбгэн ангуушанай одхон хүбүүн дүшэн наһатай Константин хүрэжэ ерэбэ.

Татуурай эзэнтэй хөөрэлдэһэн хөөрэлдөөн удаахан үргэлжэлөө. Шишкинтэн хэр угһаа хойшо ангууша байһан зон. Песец, үнэгэ хэдэн зуугаарнь баридаг, хэдэн арбаад пүүд загаһа олзоборилдог, талуу, зэрлиг оро һурэт олоорнь аладаг байгаа. Ан гүреэл хэды олоор баридаг байбашье, урданай сагта арилжаа наймаашадта мэхэлүүлжэ өөдэлөөгүй байһан.

1900 ондо ехын тахал—нүрээ үбшэн боложо, Шишкинтэнэй түрэл гарадай 72 хүн гансахан үбэл наһа бараһан байна. Николай Шишкин 39 наһатайдаа ори гансаараа үлөө һэн ха.

Агуухэ Октябрь холын хойто зүгэй арадуудта зол жаргал асараа. Энэ үбгэн 1930 онһоо хойшо «Арктика» колхозойнгоо ударник. Бухэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ 1940 ондо хабаадалсаа. Хүбүүд, басагад, ашанар, зээнэрынь эрдэмтэй, һургуулитай.

—Зуу таран жэл соо ажаһуунаб. Наһанайнгаа эхэнхиие арадай засагай ерэхын урда тээ үнгэргэһэмни харамтай,—гэжэ 103 наһатай үбгэн хэлэнэ.

(«Социалистическая Якутия» газетэһээ).

Тайгада гарахынгаа урда тээхэнэ

ДЗУН-ХЕМЧИНСКЭ районой хоёр зуу гаран ангуушад агнууриин сезоной эхилэмсээр ангай арһа, мяха бэлэдхэхээ жэл бүхэндэ ой тайгада гарадаг байна. Нёлондо энэ районой ангуушад 440 булга, 12500 хэрмэ, 440 үнэгэ болон бусад ан барижа, 30 мянга шахуу түхэригэй арһа тушааһан байха юм.

Районой ангуушадай конференци боложо, тэндэ Эхэ орондоо ангай арһа ехээр тушааха, ниитын эдеэ хоолой газарнуудта ангай, шубуунай мяха торитойгоор бэлэдхэжэ үгэхэ гэжэ хөөрэлдэһэн байна. Ан энэ жэлдэ ехээр үдөө. Илангаяа хэрмэн элбэг. Энэ хадаа тус райондо һамарай һайнаар ургаһан дээрэһээ болоо.

Мүнөө тус районой ангуушад ан олоор бариха дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, агнууридаа гаранхай.

(«Тувинская правда» газетэһээ).

ГЕРОЙ, ТАГНУУЛШАН, КОММУНИСТ

«Доктор Зорге, Та хэн гээшэбта?» гэһэн фильм фашизмын, дайнай хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн, манай арадай хэһэн тэмсэлэй баатарлиг түүхын нэгэ үетэйнь совет хүнүүдые танилсуулна. Мүнөө энэ фильм ороной олон экранууд дээрэһээ харуулагдажа эхилээ. «Зоргегэй хэрэг» гэһэн нэрэтэй, Ганс Отто Мейснер гэгшын номоор франциз режиссёр, сценарист Ив Чампи энэ фильм бэлдэжэ, суута совет тагнуулшаниие харуулба.

Итальян болон япон кинематографистнуудтай хамта Ив Чампиин бүтээһэн фильм зарим тэды дутуу дунда зүйлнүүдтэй, өөһэдэйнь лэ хараһан соо гол геройнь харуулагдаагүй. Энэнэйшье яһала ойлгосотой. Юун юуб гэхэдэ, харин кинематографистнууд болото байдалые хэдынь зүбөөр харуулха гэжэ оролдоо һаа, совет хүнүүдһээ нэгэ бага ондоо хараа бодолтойгоор харадаг ха юм. Хэды тиимэ байбашье, энэ фильм юрэнхы дээрээ ехэ хүсэтэйгөөр, үнэншэмөөр баатарлиг тагнуулшаниие—коммунистые, өөрынгөө хэрэгтэ үнэн сэхэ, уран бэлигтэй хүниие харуулна.

Энэ фильм бодото хүндэ—совет тагнуулша Рихард Зоргедэ зорюулагданхай. Картина соо өөрынгөө жэнхэнэ нэрээр харуулагдана. Энэ хүн тухай олон жэлдэ юушье мэдэдэггүй байгаабди. Шэн габьяа гаргаһан энэ хүнэй нэрэ манай ороной геройнуудай дунда бусадтал алдаар дурсагдаха зэргэтэй.

Рихард Зоргегэй намтар тухай совет хэблэлдэ гол түлэб бэшэгдэһэн байха. Баку хотоһоо холо бэшэ оршодог ород түмэр замшын баялигтай айл болоһон немец инженерэй бүлэдэ түрэһэн юм. Карл Маркстай, Фридрих Энгельстэй Зоргегэй үбгэ эсэгэнь хамта ажаллаһан, мэдээжэ революционер байгаа. Үбгэ эсэгынгээ революционно һайхан ёһо заншалые аша хүбүүниинь халан абаһан. Уданшье энэ бүлэ Берлин зөөжэ ерээд, Рихард тэндэхи һургуулида һуража эхилһэн болоһон юм. Бүри залуу байхадаа хүндэ ниилэсэтэй, үнэн сэхэ, һайн абари зантай байба. Тэрэнтэй холбоо хэхэ гэжэ хүн зон оролдодог бэлэй. Дүтынгөө нүхэдэй дунда «...» гэжэ нэрэтэй, бэлэхэнээр «...ые олодог байгаа» гэжэ баруун орнуудай хэблэлдэ залуу Зорге тухай бэшэдэг һэн.

Зорге дэлхэйн нэгэдэхи дайнда байлдаха зуураа, Эхэ орондонь болоһон Агууехэ Октябриин социалис революци тухай мэдээсэлые тон урмашалтайгаар угтаһан юм. 1919 ондо Германиин Коммунис партида ороод, тэрэ сагһаа хойшо коммунизмын хэрэгтэ алба хэжэ эхилээ. 1925 ондо Рихард Зорге Эхэ ороноо, Советскэ Союздаа бусаад, ВКП(б)-эй гэшүүндэ ороһон.

Совет тагнуулай зургаануудта хүдэлһэн жэлнүүдынь Зоргегэй наһанай эгээл габьяатай, шухала үень болоо. Зорге 1929 онһоо совет тагнуулда хүдэлһэн байна.

Рихард Зорге түрүүшээр Шанхай ошоһон, хожомынь «Франкфуртер цейтунг» ба бусад буржуазна хоёр газетын корреспондент боложо Токио эльгээгдэһэн юм. Зорге ехэ зулгы наладхай зантай, Япон ороние һайн мэдэдэг тулада тэндэхи Германиин колонидо ехэ хүндэтэй болобо. Подполковник Отто гэгшэтэй дүтэ танил болоо һэн. Тэрэ Отто нүлөөтэй журналистын туһаламжаар хожомынь Японда Германиин сэрэгэй атташегээр, гитлеровскэ Германиин элшэд сайдаар томилогдоһон байгаа. Иимэ нарин ябуулга хэжэ амжаһанай үндэһөөр Зорге Германиин посольствын пресс-атташе, «бата найдамтай нацист» болоо бэлэй. Үнгэрхэдөө немецүүдэй колониин «фюрерээр» томилогдоһон байха.

Буржуазна газетэнүүдэй корреспондент боложо, Зоргегэй хүдэлһэниинь тагнуулайнгаа ажал ябуулга дадалдаха зорилготой байһан. Бэлигтэй бэрхэ, эрэлхэг зоригтой һэн тулада литераторай, журналистын онол- шадабари бүрин шудалаа. Япон Хитад хоёрой хоорондохи дайн тухай тэрэнэй бэшэһэн репортажуудые хүнүүд ехэтэ һонирхожо уншадаг байгаа. Уран бэлигтэй корреспондент Рихард Зоргегэй Гонконгоор дамжуулан, Москватай холбоогоо һэргээхын тула фронт ошоһон тухайдань, Советскэ Союзай ара талаһаа япон сэрэгэй добтолхо аюул тохёолдохоор байна гү гэжэ тагнахын тула Манчжур ошоһыень Гитлерэй империдэ хэншье мэдээгүй юм.

Зоргегэй мэдээсэлнүүд Совет орондо угаа шухала удха шанартай байгаа. Япон Хитад хоёрой хоорондо дайнай эхилхээ, Польшодо, Германиин добтолон орохоёо байһан тухай Зорге урид шалан мэдээсээ һэн гэдэг. Советскэ Союзда гитлеровскэ сэрэгүүдэй добтолхоёо байһан тухай хоёр һара урид мэдээсэһэн, дайлалдахын тула асарагдаһан фашис дивизинүүдэй тоо, ямар тактика хэрэглэхээ байһан тухайдань дуулгаһан, дайнай хэзээ эхилхээ байһые элирүүлһэн юм. Гэхэ зуура Сталин тиимэ мэдээсэлнүүдые «хуурмаг» гэжэ тоолоод, урагша абажа үгөөгүй. Энээнэй ямар хойшолонтой байһаниинь элитэ. Советскэ Союзай дурна зүгтэ Японой зүгһөө 1941 оной үеэр «хоёрдохи фронт» нээхэ гэһэн заналтань дэмы шашалга байһан, харин үнэндөө японецууд Номгон далай дээрэ дай хэхээр бэлдэнхэй гэжэ Рихард Зорге мүн лэ тодоруулһан байна. Тиигэһэнэйнь ашаар эгээл шахардуу сагта Сибириин дивизинүүдые баруун тээшэнь абаашажа, Москва шадар немецүүдые үй бута сохихо арга олдоһон юм.

Баруун оронуудтахи тагнуулай ябуулга тухай бэшэһэн номууд соо Зоргегэй нэрэ ходо дурдагдадаг, тагнуулай бүхы түүхэдэхи эгээл элитэ ажал ябуулагшадай нэгэн гэжэ тоологдодог байгаа. Рихард Зорге тухай тэндэ нигэжэ бэшэнэ: «Дура татама шарайтай, үндэр, сэбэр бэетэй Зорге хаа хаанагүй урагшатай ябадаг хүн байһан; үлэ мэдэг дохолдогшье һаань, тэрээндэ хүнүүд һонирхол ехэтэйгээр хандадаг бэлэй...» «Рихард Зорге өөрыгөө консерватор, нацист болгодот, тиигээд Германиин посольствын бүхы нюусануудтай танилсаха арга олоһон юм. 1937—1941 онуудай шахардуу үедэ Москва эльгээһэн тоосоото бэшэгүүдынь түүхэтэ удха шанартай байһан...»

«Зорге бол нюусаар ябуулга хэжэ амжалта түйлаһан, жэшээ абамаар хүн...» «...Японой Германиин посольстводо этигэлтэй боложо ороһониинь онсо шухала мэдээнүүдые абаха арга олгоо. Рихард Зорге Токиодо байхадаа, Германиин политика, Германи Япон хоёрой харилсаанууд тухай, илангаяа Германиин сэрэгэй тусэбүүд тухай Москвада мэдээсэжэ байха аргатай болоо һэн».

Зоргегэй эрэлхэг баатарлигаар тэмсэн алуулһанай һүүлээр хэдэн жэлэй тухай сагай үнгэрөөд байхада, Японой тагнуулай баримтануудые үндэһэ болгоһон мэдээсэлнүүд хэблэлдэ тунхаглагдаһан юм. Рихард Зоргегэй хүтэлбэри доро 35 хүнһөө бүридэһэн хоёр бүлэг хүдэлмэридэг байһан гэжэ тэдэ мэдээсэлнүүд соо хэлэгдэнэ. Эдэнэр бүлгэдээ, хоёр-нэгэнһөө бэшэниинь нютагай хүнүүд байгаа. Тэдэнэй тоодо журналистнууд, научна хүдэлмэрилэгшэд, наймаашад, маклернууд, правительствын тушаамал, Японой парламентын гэшүүн, врач бии байһан юм. Зорге 160 тухай хүнһөө мэдээсэлнүүдые абадаг һэн. Тэдэнэйнь тоодо Японой премьер-министрэй тайжа Коноэ, нэгэ элитэ генерал оролсодог байба.

Рихард Зорге зориг ехэтэй, мэргэн бодолтой, бэрхэ бэлигтэйн хажуугаар юумэ нюуха, эмхидхэхэ түгэс шадабаритай хадаа ямаршье дээдэ тушаалтай, элдэб юумэ мэдэхэ хүнүүдһээ үгэ алдуулдаг байһан. Жэшээлэн хэлэбэл, тэрэнэй бүлэгтэ хабаадагшадай олонхинь арестовалуулһанайнтаа һүүлээр лэ, энэ бүлэгтэ хабаадагшадые Японой нюуса полициин барижа суглуулхадань лэ, анха түрүүн нюурдараа уулзаһан, бээрээ танилсаһан юм.

Гэхэтэй хамта, Рихард Зоргедэ зорюулжа табигдаһан кинодо үнэншэхөөр бэшэ ушарнууд дайралдана. Жэшээнь, Зорге өөрынгөө туһалагшадтай ехэ суглаа хэдэг байһан шэнгеэр харуулагданхай. Мүн бусэгүйнэрэй «зурхэ бүлэһлэг» байһан тухайдань дэмы ехээр хэлэгдэнэ. Баатар зоригто тагнуулшад фильм соо ямаршьеб сухалтайнууд, бөөрэ барисагүйгөөр харуулагдана. Радист Макс Клаузен ондоошог хүн байха зэргэтэй. «Клаузен зүрхөө үбдэнэ, орон дээрээ хэбтээд, радиогоор харилсана» гэжэ Зорге Москва мэдээсэһэн, тиимэ ушарһаа бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ өөрөө рациэр мэдээ дамжуулдаг байһан мэтэ болоно. Эдэ баатарнуудай алагдаһан тухай фильмын эсэстэнь маргангяар хэлэгдэнэ. Эдэнэй алуулһаниинь лаб мэдээжэ ха юм.

Энэ фильм эды тэды дутагдалтайшье һаа, Совет Эхэ оронойнгоо аша туһада баатарлигаар тэмсэжэ, ами наһаяа үгэһэн тагнуулша-коммунист Рихард Зоргее үнэншэмөөр харуулна.

Борис ЯКОБЛЕВ,
Ростислав ГАВРИЛОВ.
(АПН).

Буряад оронноймнай байгаалиин баялигые бэдэрэгшэд — геологууд (зүүн гарһаа) Николай Петрович Кузьмин Владимир Иванович Панов хоёр олоһон ашагта малтамалаа хаража байна.

В. СУЛЕЙМИНОВЭЙ фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ШЭНЭ ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛНЭ

ПРАГА. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо Чехословакиин тарилгын талмай зуу шахуу мянган гектараар нэмээ.

Газар һайжаруулһанай, шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар ороной тарилгын талмай үшөө 350 мянган гектараар ойрын жэлнүүдтэ нэмэхэ байна.

Зүүн-Словакиин набтар газарта газар һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Намаг газар хатааха һубаг ханаабууд хэдэн арбаад километртэ татагдана, хаалтанууд, уһанай үерһөө хамгаалха тухеэрэлгэнүүд бодхогдоно. Зүүн-Словацка набтар газарта хэгдэжэ байһан бүхы гол хүдэлмэри ерэхэ хабар дүүргэгдэхэ юм. Энэ үргэн ехэ талмай дээрэ 160 мянга шахуу гектар газар ашаглагдаха.

Урда Моравиин хэдэ хэдэн райондо болон ороной бусад хэдэн районуудта газар һайжаруулха хүдэлмэри мүн лэ хэгдэнэ.

МОНГОЛ-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАРА

УЛААН-БААТАР. «Коммунизм байгуулагшадһаа бүри оролдосотой ехээр һургаал абаха». «Монгол болон совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаан бэхижэг лэ!» —эдэ үгэнүүд бүхы монгол орон дотор мүнөө дуулдана. Монгол-совет хани барисаанай заншалта һара энэ орондо үнгэрөгдэжэ байна бшуу.

Һарын үдэрнүүдтэ уулзалганууд, хани барисаанай үдэшэнүүд болон хөөрэлдөөнүүд хаа хаанагүй үнгэргэгдэнэ. Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй гэшүүд боложо, бүхэли предприятинүүд болон организацинуудай коллективүүд ороно.

I ИНТЕРНАЦИОНАЛАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ВАРШАВА. I Интернационалай зуун жэлэй ойдо зорюулагдаһан научна сесси Варшавада һаяхан болоо. ПОРП-гой ЦК-гай дэргэдэхи партиин түүхын институт болон Ниитын науканаудай дээдэ һургуули энэ сессиие эмхидхээ.

300 гаран түүхэшэд, тэрэшэлэн Советскэ Союзай, ГДР-эй, Чехословакиин, Франциин болон Италиин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхэшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Варшавадахи В. И. Ленинэй музейн залнууд соо ехэ выставкэ нээгдэжэ, I Интернационал тушаа олон бодото документнүүд, фото-буулгабаринууд болон материалнууд, Карл Марксын, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй бусад ажал ябуулагшадай хэлэһэн үгэнүүд энэ табигдаһан байгаа.

1880—1890 онуудта Польшодо марксистска үзэл сурталай хүгжэлтын түүхые выставкэ мүн лэ харуулна.

ЭД БАРААН УЛАМ ЕХЭЭР АНДАЛДАН АБТАХА

БУХАРЕСТ. Хани халуун, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда хэлсээнүүдэй болоходо, 1965 ондо эд бараа андалдан абалсаха, мүн түлөөһэнүүд тухай хэлсээн Румыниин Арадай Республикын правительствын болон Корейн Арадай-Демократическа Республикын правительствын хоорондо энэ хэлсээн баталагдаа гэжэ Аджерпресс агентство мэдээсэнэ.

РНР машина болон тухеэрэлгэнүүдые, запасной частьнуудые, подшипнигүүдые, автопокрышкануудые өөрөө химикадууд болон бусад эд бараа КНДР-тэ үгэхэ, тиихэдэ бүлэд, прокат, тусхай бүлэд, тамхи, магнезит, загаһан консервэ болон бусад эд бараа КНДР Румынида худалдаха байна.

Эд бараа андалдан абалсалгын хэмжээе саашадань нэмээхэ гэжэ хэлсээнэй ёһоор хараалагданхай.

ФОТОВЫСТАВКЭ

ГАВАНА. Октябриин 47 жэлэй ойн һайндэрлэлгэдэ бэлэдхэл Кубада үргэлжэлнэ. Хүн түрэлтэнэй түүхын энэ агуухэ ушарта зорюулагдаһан баярай ёһололнууд бүхы орон дотор болохо юм. Советскэ Союз тухай фотовыставкэнүүд нээгдэхэ. Реглада—Гавана шадарай хүдэлмэришэдэй һууринда түрүүшын иимэ выставкэ нээгдээ. Энэ һуурин өөрынгөө революционно заншалнуудаар һайн мэдээжэ болонхой юм. Революциие хамгаалха районно комитет энэ выставкые эмхидхээ. Залуу Совет гүрэнэй тогтоһон түрүүшын жэлнүүд тухай олон һонирхолтой фото-зурагууд нютагай культурын соведэй байшан соо нээгдэһэн энэ выставкэ дээрэ табигданхай.

СОЦИАЛИЗМЫН ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

ВАРШАВА. Арадай Польшодохи тон томо шэнэ барилгые—«Турув» гэжэ горноэнергетическэ комбинадые бодхожо дүүргэхэ саг ойртожо байна. Тус бүридөө 200 мянган киловатт хүсэтэй табан турбоагрегат хүсэдөөр хүдэлдэг болонхой. Үндэр ехэ напряженитэй ток дамжуулдаг утаһа шэжэмээр электрын элшэ хүсэн ороной түбэй районуудта абтадаг болоһон байха юм.

Электростанциин хэдэ хэдэн агрегадуудые болзорһоонь урид ашаглалгада үгэхын тулада мүнөө хүсэлэн оролдолго гаргагдана. Энэ жэлэй эсэстэ һүүлшын зургаадахи турбоагрегат хүдэлжэ орохо.

АХА ДҮҮГЭЙ БАТА БЭХИ ХАНИ БАРИСААН

СОФИ. Болгаро-советскэ хани барисаанай һара Болгариин Арадай Республикада түлэг дундаа боложо байна.

Ороной бүхы городууд болон тосхонуудта һарада зорюулагдаһан баярай үдэшэнүүд, концертнүүд үнгэргэгдэнэ, совет арадай ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй Болгариин ажалшадые танилсуулһан фото-выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ. Социализм болон коммунизм байгуулгада Советскэ Союзай олоһон зүбшэл тухай статьянууд, материалнууд, совет хүнүүдэй үдэр бүриин ажалай баатаршалга тухай очеркнууд, рассказууд хэблэлдэ үдэр бүхэндэ толилогдоно.

Агууехэ Октябриин 47 жэлэй ойдо зорюулагдаһан РСФСР-эй соёл культурын декада, совет кинофильмын һайндэр орон дотор амжалтатайгаар үнгэргэгдэжэ байнхай. Совет дуунай недели, совет номой заншалта декада орон дотор һаяар эхилхэ.

(ТАСС).

БАЯЛИГАА ҺЭРГЫЛЭН САХИГТЫ!

(Баргажанай булганай заповедник тухай)

Үшөө 1910 ондо уласхоорондын яармаг дээрэ баргажанай булган сууда гараһан гэхэ. Энэ булганай арһанай түлөө хэлэшэгүй, барашагүй ехэ мүнгэн, алтан үгтэдэг, дурадхадагшье байһан. Тиимэһээ «тайгын алта» бэдэрэгшэдэй тоо тэрэ үедэ олошороо бэлэй. Тиин 1916 он болотор баргажанай булганай тоо мэдээжээр үсөөрһэн түүхэтэй. Гансал 1916 ондо Байгал далайн зүүн хойто эрьедэхи хуби гүрэнэй заповедник гэжэ соносхогдоһон юм. Энэ заповеднигэй гол зорилгонь — булганай тоо олошоруулха, тэдэниие хамгаалха гэһэн байгаа. Тиигэбэшье тэрэ үедэ энэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдээгүй үлөө һэн. Имагтал Совет засагай тогтоһоной хойто тээ энэ хүдэлмэри урагшаа ябажа эхилээ...

Теэд мүнөө холые зориһон аяншалагшад намарай үедэ үргэн уужам оронойнмнай алишье хизаарһаа эндэ ерэжэл байна. Москваһаа, Киевһээ, Соликамскһаа, Эрхүүһээ, Ленинградһаа — бултыень нэрлэжэ барахаар бэшэл...

Энэ Давша тосхомнай заповеднигэй центр. Булганай заповеднигэй директор Владимир Васильевич Данцер аяншалагшадые ехэл хүндэтэйгөөр угтана. Хэдэн үгөөр заповедник тухайгаа хэлэжэ, нютагайнгаа ажабайдалтай холоһоо ерэгшэдээ танилсуулна. Тосхоной нэгэ таладань хадын мүндарганууд шарлажа харагдана. Арбаад жэлэй саада тээ түймэр тодхор асаран алдаад, сарагдаһан түүхэтэй юм. Тэрэшье тэрэ... Арба, арбан хоёр..., арбан таба... хорин... гэрнүүд далайн эрьеэр һубарилдан жэрынэд. Нэгэ үйлсэ. Баригдажа, өөдөө үндыжэ байһан сонхогүй гэрнүүдшье нюдэндэ торооднино. Теэд тосхон соонь цементээр тэгшэлэгдэһэн, шифереэр хушаатай ямар гэр юм? Эндэнь 40 градус хүрэтэр халуун уһатай булаг бурьялжа байдаг.

Тиимэһээ хоёр таһаг болгогдоһон энэ байрада орожо, дулаан уһан соо убэл, нажаршье шунгажа умбахада зохид гээшэнь аргагүй. Тэрэ байнһаа баруун тээ утаһа суглуулжа үлхэһэн гэр соонь «СП-10» түхэлэй двигатель бии. Моторист М. Черныш үдэшэ болоходо зайн галаар бүхы тосхоноо гэрэлтүүлдэг хүндэтэ, уран гартан юм. Аян замда ерэгшэд тэрэ тэбхэгэр үндэр гэр соо олооро ороноd. Булганай заповеднигэй музей соо оронгүй гаража болохо юм гү? Эндэ Сибириин тайгын эзэн, маяа хүлтэ шандаган, тарбаган, хэрмэн, буга, алтарма үзэсхэлэнтэ гоё зөөлэн үһэтэй булган — эдэ бүгэдэнтэй таанар уулзахал байхат.

Баргажанай булган... Эдэ үгэнүүд хэды ехэ удха шанартайб даа. Манай Буряад нютагаймнай омогорхол гээшэл!

Заповедник бии болохо үедэ ажаллаһан Допельмайер, Сватош гэгшэд эндэ онсо үүргэтэй гээшэ. Мүнөө дээрээ нимэрхүү темэнүүдые шудалжа байнхай: «Ургамалнуудай, тайгын амитадай хоорондохи холбоо», «Заповеднигэй амитан арьяатадай хоорондохи холбоо», «Булганай олошорхо арга боломжые шэнжэлэн үзэхэ» гэхэ мэтэ. Баргажанай булганай заповедник 248 мянган дүрбэлжэн километр талмай эзэлнэ. Теэд энэ талмайнь олон (арба шахуу) участогууд боложо хубаардаг. Тэдэниие ойн харуулшад даажа абанхай. Ойн харуулшад гартаа ном һаадаг бэшэ, харин саарһа, карандаш гү, али ручка бариад, булганай мүр мүшхэжэ, ажабайдалыень хёрхо нюдөөрөө шудалжал, тэмдэглэжэл ябадаг юм. Тиин булган хаана саһан дээрэ мухаряад бодооб, ямар шубуун, амитанда добтолооб, ямар модондо хоргодоноб гэхэ мэтые ажаглажал ябадаг. Тиимэһээ эндэхи ойн харуулшад эрдэмтэдтэ угаа туһатай шэнжэлэгшэд гэхэдэ дан ехэ алдуу болохогүй. Энэ заповеднигэй талмай дээрэ хэдэн зуун толгой булгад байрладаг юм. Теэд олон зуун жэлэй үнгэрөөдшье байхада, Баргажанай булган хюдуулангүй байха аргатай гэжэ ойлгоходо болоно. Алтайн, Уралай, Зүүн-Сибириин тайганууд соо байрлахаар баргажанай булгад табигдадаг юм. Теэд, тэдэнэй хэр зэргэ олошоржо, үдэжэ байһанай гэршэ болохо баримтанууд үсөөн. Тиигэбэшье энэ Давша тосхоной ажалшад үе үедэ тон ехэ удха шанартай ажал эрхилжэ байдаг.

С. ОЧИРОВ.

СОЛБОН ЛЭ МАНАЙ ХҮБҮҮ

Зүүн-Сибириин городуудай спортсменүүдэй дунда жэл бүхэндэ спортын энэ тэрэ зүйлөөр һонирхолтой мурысөөнүүд үнгэргэгдэжэ байдаг. Һаяхан тиимэ нэгэ мурысөөн волейболоор үнгэргэгдөө. Мурысөөндэ Ангарск, Шэтэ, Улаан-Үдэ городуудай спортсменүүд хабаадалсажа, Улаан-Үдын «Труд» бүлгэмэй спортын зал соо хоёр үдэрэй туршада наадаһан байна.

Мурысөөнэй түрүүшын үдэр Ангарск городой эхэнэрнүүд шадан бэрхээр наададаг байһанаа хар... лаа. Эдэнэр Улаан-Үдын, Шэтэ... волейболистнүүдые бэлэхэнээр шү... жэ, түрүү һуури эзэлээ. Хоёрдо... һуурида Улаан-Үдэ городой «Тр... бүлгэмэй түлөөлэгшэд гараа.

Эрэшүүлэй дунда болоһон түл... даанда Ангарск, Улаан-Үдын спор... сменүүд һайн бэлэдхэлтэй байһаа... шалгараа. Эдэнэр Шэтэ городой ... шүүлэй командые 3:0 тоотой... шүүжэ, хоорондоо хоюулан наада... болобо. Хэдэхэн минута амар... эдэнэр дүрбэн удаа наадажа, ... танай анхарал татаа. Улаан-Үд... спортсменүүд нэгэдэхи, гурбада... дүрбэдэхи уулзалгануудаа шадам... бэрхээр үнгэргэжэ, 1964 оной ... пионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Мурысөөндэ эрхимлэһэн коман... дануудта дипломууд барюулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үд... «Труд» бүлгэмэй волейбольно ... мандынхид.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

БАШКИР ХАТАР ҺАЙХАН ДАА

Башкирай арадай хатарай ансамбль Улаан-Үдэ хото айлшалжа, хэдэн концерт харуулба. Хүндэтэ айлшад Ленинэй орденто оперо, баледэй театрта, мүн локомотив-вагон заһабарилгын заводой ажалшадта һонирхолтой концерт харуулаа. Тэрэшэлэн уржа үдэшэлэн телевиденеэр айлшадай концерт харуулагдаа. Концерт хараһан хүн бүхэн башкир арадай, Энэдхэг ороной, мүн дэлхэйн бусад арадуудай нугархай, гоё һайхан хатар наадантай танилсаһан, ирагуу һайхан хүгжэм шагнаһан байна. Илангаяа Башкирай АССР-эй габьяата артист Фахрубдиновай нахис хотос хатаржа, сценэ дээгүүр гүйхэ, харайхадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана, үдэшэнэ.

Ансамблиие РСФСР-эй габьяата ажал ябуулагша Файзи Гаскаров хүтэлбэрилжэ ябана.

Хүндэтэ айлшаднай эндэһээ саашаа Алас-Дурна зүгэй городуудай ажалшадта концерт харуулхаар аян замдаа мордобо. Түрүүшынь концерт Шэтэ городто харуулагдахань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: башкир ансамблиин артистнууд Фарит Каримов Радмир Бадретдинов хоёр сэрэгшэдэй хатарые гүйсэдхэнэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Совет-монгол хани барисаанай һара

МОНГОЛОЙ УУЖАМ ТАЛААР

Жэл бүхэндэ монгол-совет арадуудай хоорондо хани барисаанай һара үнгэрэгдэжэ байдаг. Энэ һарын эхилхэтэй хамта хоёр арадуудай түлөөлэгшэд бэе бэедээ айлшалалсажа, дүй дүршэлөө халан абалсадаг, хани ёһоор хөөрэлдэлэт, сөнгэлэг болонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ хилэ шадар оршодог Хяагтын аймагта хоёр тээһээ олон айлшад ябалсажа эхилэнхэй. Монголой Арадай Республикаһаа хэдэ хэдэн делегацинууд, аяншалагшад ерэжэ, Хяагта городой түүхэтэ газарнуудаар ябажа танилсана. Хүндэтэ айлшад эндэ эмхидхэгдэһэн Сухэ-Баатарай гэр-музей орожо хараһан, һонирхоһон байна.

Хяагтын аймагай агитбригадын хори гаран гэшүүд һаяхан Монголой Арадай Республика айлшаар ошоһоноо бусажа ерэбэ. Тэдэнэй дунда Худэриин совхозой һаалишан Баторова, Хяагтын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэн Хоимов, Хяаттын дунда һургуулиин багша Таракановская болон бусад бии. Буряадай республикаһаа ошоһон эдэнэр аха дүү арадай Сухэ-Баатар, Алтан-Булаг хотонуудта, гүрэнэй нэгэдэлнүүдэй ажалшадта хүрэжэ, буряад, монгол, ород арадуудай дуу хүгжэм зэдэлүүлһэн, хатар наада гүйсэдхэһэн байна.

Монголой үргэн уужам тала дайдаар тараһан нютаг бүхэндэ концерттэйгээр ерэһэн Хяагтын артистнарые хаанашье ябахадань халуунаар угтаһан, хани ёһоор хөөрэлдэһэн байна.

АГНУУРИ АЗАТАЙХАН

Ондатра үһэ нооһо һайхантай үнэтэ ангуудай нэгэн. Энэ ан олзоборилго сентябриин 20-һоо эхилээд, январиин 1 хүрэтэр үргэлжэлхэ юм. Республикын коопзверопромхозууд ондатрын амидардаг нуур сөөрэмүүдые ангуушадта даалганхай. Ангуушад тэндээ агнуури хэхэ бэлэдхэл эртээнһээ эрхилжэ, отог байра түхеэрдэг, зэр зэмсэгээ бэлэдхэдэг байха юм.

Агнууридаа түгэс бэлдэһэн республикымнай 400-гаад ангуушад ондатрын олзоборидо гараба. Хойто-Байгалай, Баргажанай ангуушад ондатра илангаяа олоор барина. Жэшээнь, Хойто-Байгалай ангуушан С. И. Суходоев агнууридаа гараһан түрүүшынгээ үдэр 125 ондатра барьяа. Энэ ангуушан 10 үдэрэй туршада 800 ан олзолоо. Тэндэхи ангуушад Петров, Ануфриев, Мешков, Юрьев гэгшэд яһалахан олзоборитой. Эдэнэр тус бүридөө 600—600 ондатра бариба.

Тиихэдэ баргажанайхид эдэнэрһээ дутуугүй олзотой. А. И. Ларионов, М. И. Казанцев гэгшэд мүнөө хүн бүхэнэй 800—950 ондатратай.

Энэ үедэ республикын ангуушад 120 мянган ондатра бариад байна.

М. ГЫЛЫКОВ.

ШАТАР

Айлшад түрүүлээ

Зүүн-Сибириин түмэр замайхи... дунда шатараар командна түрүү һу... ри эзэлхын түлөө мурысөөн таб... үдэрэй туршада үргэлжэлжэ, шат... рай хюлгэ дээрэ шанга тулалд... болобо. Нэгэниинь нүгөөдэеэ бул... ядашоо. Тиимэһээ хоорондоо тэн... һэн дүрбэн команда оройдоо ха... хахад очко илгаатайгаар дабалсаб... байна. Абажа боломоор 15-һаа 8,5 очко абаһан, Красноярскын коман... түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулга... кубок абаба. 8 очкотой болож... Улаан-Үдын команда хоёрдохи, Э... хүүгэй, Иланскын командануу... тустаа 7,5—7 очкотой болложо. гу... ба, дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

Түгэсхэл дээрэ хорин хүнэй ... баадалгатай блиц-турнир эмхидх... лээ. Эндэ дүрбэн час соо үргэлж... һэн сахилгаан түргэн наадандa 1... очко абаһан Иланск городой Зо... гэгшэ түрүү һуури эзэлээ.

Б. ЦЫДЕНОВ.

ХИЛЫН ГААДАНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ИСПАНИИН ПАТРИОДУУДТА ЭРХЭ СҮЛӨӨ ОЛГОХО!

Италиин сенаторнуудай асуулта

РИМ, октябриин 31. (ТАСС). Испаниин Бургосохи түрмэдэ хаагдаад, франкис засагаархидай зүгһөө зобоогдожо түлэгдажа байгшадые хамгаалхын тулада Италиин правительство ямар нэгэн алхам хэнэ гү гэһэн асуултатайгаар Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министртэ сенаторнууд-коммунистнууд, сенаторнууд-социалистнууд хандаһан байна.

Суданай шэнэ правительство

КАИР, октябриин 31. (ТАСС). Суданай премьер-министр Хатем Эль-Халифа шэнэ правительство байгуулаа гэжэ МЕН агентство мэдээсэнэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министрээр Мухаммед Ахмед Махджуб, дотоодын хэрэгүүдэй министрээр — Клемент Мборо, финансын министрээр Мубарак Зарук, нютагай захиргаанай хэрэгүүдэй талаар министрээр Абдин Исмаил болон бусад томилогдоо. Премьер-министр оборонын министрэй тушаалые даалсадаг зангаараа үлөө.

МАЛЬТА БОЛОН ЗАМБИ ООН-до АБТАХАНЬ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 31. (ТАСС). Мальта гэжэ багахан ороние, мүн Африкадахи Замбиин республикые ООН-ой гэшүүндэ абахые Аюулгүйн Совет үсэгэлдэр нэгэн дуугаар һанамжалан дурадхаа. Замбиин газар Франциин, Голландиин, Бельгиин болон Швейцариин газарай нииитэ хэмжээндэ орходоо ехэ юм.

Африкын 35-дахи ороной ООН-до абтажа байһые Мароккын түлөөлэгшэ Сиди Баба. Заанай Яһата Эрье гэжэ ороной делегат Арсен Ассуан Ушер халуунаар амаршалаа. Бэеэ даанхай байдалтай болоһон ушар энэ орондо эрхэ сүлөө олгохоһоо гадна, Замби гэжэ эртэ урдынь нэрые тэхэрюулээ. Замбитай хүршэ орон болотшо Урда Родезидэхи аюултай байдалһаа һэргылхыень Аюулгүйн Советые тэдэнэр уряалаа. Ушарынь хадаа сагаан шарайтанай шэнэ ёһоной колониалис засаг түрэ африкын үндэһэ яһатанай эрхые хараада абаагүй конституциин үндэһөөр энэ орондо «бэеэ даанхай байдал» соносхохо хүсэлэнтэй байна бшуу. Смидэй правительствын энэ түсэб бэелүүлэгдээд байгаа һаа, Африкын бүхы бэеэ даанхай түрэнүүдтэ эсэргүү үзэгдөөгүй мүүхай харата ааша болохоһоо гадна, уласуудай хоорондын эб найрамдал болон аюулгүй байдалда горитой түбэг татаха байна гээд Сиди Баба хэлээ.

Урда Родезидэ үндэһэ яһанай илгаа гаргаха ябадал дэлгэрүүлхэ шэнэ гуламтые, мүн ЮАР-ай правительствын замаар ябаха засаг түрые байгуулжа болохогүй гээд СССР-эй түлөөлэгшэ Н. Т. Федоренко мэдүүлээ. Колониализмда болон шэнэ ёһоной колониализмда эсэргүү тэмсэлые Советскэ Союз саашадаашье үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй гээд советскэ түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Советскэ Союз хадаа эб найрамдалай болон уласуудай хоорондын аюулгүй байдалай аша туһада таарууга ООН-ниие бэхижүүлхэ гэжэ ходоодоо оролдодог, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ленинскэ гол ёһонуудые хүтэлбэри болгодог байгаа, саашадаашье хүтэлбэри болгохо, арадуудай хоорондын эб найрамдал болон харилсаа холбоо бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

„Манай уһанһаа тонилон гаража ошогты!"

БЕЙРУТ, октябриин 31. (ТАСС). Бейрудэй портдо Американ зургаадахи флодой кораблынуудай ерээд байһанда Ливанай олониитэ болон хэблэл буруушаалга хэнэ.

Зургаадахи флодто ливанайхид имагтал дураа гутангяар хандана гээд «Ан-Нида» газетэ бэшэнэ. Энэ флот хадаа үнгэрһэн гашуудалта сагые, манай газарые Американ солдадуудай дэбһэжэ байһан үе сагые, ливанайхидта һануулна. Американ зургаадахи флот Дундада далайн уһан соогуур ябажа байхадаа, энэ районой арадуудые һүрдүүлэн айлгаха һэдэлгэ гаргана тээшэ. Ливанайхид эб найрамдалда дуратай арад болоно. Худалдаа наймаанай флодые —амгалан ёһоной флодые тэдэнэр ходоодоо баяртайгаар угтадаг байхал.

«Энэ флот манай уһан сооһоо тонилон гаража ошог лэ!»—гээд «Ан-Нида» эрилтэ хэнэ.

БОЛИВИДАХИ БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 31 (ТАСС). Ла-Пас болон Оруро городуудта һүүлшын неделиин туршада соо нэгэ талаһаа студентнүүд болон горнягуудай, нүгөө талаһаа правительствын сэрэгүүдэй хоорондо шанга зэбсэгтэ тулалдаан болоһон аад, мүнөө намдуу болоод, эндэхи байдалые арми хинажа байна гээд, Боливиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командовани мэдээсээ.

Горнягуудай федерациин уряагаар соносхогдоһон 27 мянган ажалшадай демонстраци правительствын зүгһөө шэрүүн шанга хэмжээнүүдэй абтабашье, үргэлжэлһэн зангаараа. Забастовкын болоходо, Боливиин тон томо шахтануудай хүдэлмэри һаатаһан байха юм.

АП агентствын корреспондентын Ла-Пасһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, ороной томо томо городуудай үйлсэнүүдтэ армиин болон полициин моторизованно частьнууд харуул хараана.

ЛОНДОН, октябриин 31. (ТАСС). Октябриин 29-дэ ехэ демонстрациин болохо үедэ полициинхидта алуулһан студент Кочабамбе городто хүдөөлүүлэгдээ. Рейтер агентствын корреспондентын Ла-Пасһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, жандармериин отрядууд хүдөөлүүлэгшэдэй колонноодо добтолоо. Алуулһан хүнүүд бии.

Правительствада эсэргүүсэһэн студентнүүдэй шэнэ демонстраци Сукре городто болоо. Полициинхид демонстрацида хабаадагшадые буудажа, хэдэн хүниие алаһан, шархатуулһан байха юм.

ЭЛДЭБ ҺОНИНУУД

ГОРОДОЙ ҺАЙНДЭР

Ородой эртэ сагай Вологда город 800 жэлэйнгээ ойе 1947 ондо һайндэрлэһэн юм. Тэрэ гэһээр «городойнгоо тогтоһоной һайндэрые» жэл бүри сентябриин эсэстэ тэмдэглэдэг заншалтай болонхой. Эртэ урдын энэ городой, мүн областиин гарбалтай суута хүнүүдтэ энэ үдэр горсоведэй шиидхэбэреэр «Вологдын хүндэтэ гражданин» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, хүндэтэ гражданинай диплом лентэ хоёр барюулагдадаг байна. СССР-эй генеральна авиаконструктор Сергей Ильюшин (залуудаа Вологдын губерниин таряашан-малшан ябаһан), Вологдада элүүрые хамгаалха хэрэг эдэбхитэйгээр эмхидхэһэн профессор Василий Лебедев, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Валентина Маклакова, локомотивна депогой үүсхэлшэ—машинист Борис Громов гэгшэд энэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Городой улад зон 1964 ондо Вологдын һайндэрые тэмдэглэхэдээ, шэнэ саад сэсэрлигүүдые һуулгаа, ойн баярай вечернүүдые үнгэрөө, зүжэг наада табяа. Тиихэдэ спортсменүүд гудамжаар һайндэрэй эстафетэ үнгэргөө.

(АПН).

15 МЯНГАН ЖЭЛ БОЛОҺОН КОНЬКИ

Казахстанда, Боровой нуур шададай Чаглинска һууринда, малталга хэжэ байтар, эртэ урда сагай коньки олдоо. Алуунай тагалсагай яһаар эжэл хоёр коньки хэгдэһэн байба. Конькиин үзүүр таланьхурсадагданхай, бүхы хэлбэринь мүнөөнэй «хараасгайнуудта» адли. Мүльһэн дээгүүр ехээр һолжорһон дээрэһээ уланүүдынь гэрэл шэнги сэлэгэр болонхой. Энэ малталга хэһэн Казахстанай Наукануудай академиин экспедици манай эрын урда тээхи 13—12-дохи зуунай үедэ гэхэ гү, али 14—15 мянган жэлэй саана эдэ коньки хэгдэһэн байгаа гэжэ тайлбарилна. Казахай залуушуулай «Ленинская смена» гэжэ газетэ энэ олдошо тухай мэдээсэбэ.

(АПН).

ГАШЕГТА ЗОРЮУЛҺАН ШУЛУУН САМБАР УФАДА ТАБИГДАБА

Ярослав Гашегта зорюулһан шулуун самбар Башкирай ниислэл—Уфада табигдаа. Чехословакиин уран зохёолшын, «Гоё солдат Швейкын ябадал» гэжэ номой автораи нэрэнь энэ городой улад зондо илангаяа хүндэтэй юм.

Дүшэн табан жэлэй саана, Зүүн фронтын 5-дахи армиин частьнуудтай хамтадаа Ярослав Гашек Уфада ерэлсэһэн байгаа. Энэ «Наш путь», «Красный стрелок» гэжэ сэрэгэй газетэнүүдэй типографиие тэрэ эрхилээ бэлэй. 8 һарын туршада соо Уфада байхадаа, революциин дайсадта эсэргүү үхатай уран хурса олохон зохёолнуудые бэшээ һэн.

«Энэ байшан соо 1919 ондо чех уран зохёолшо—коммунист Ярослав Гашек интернациональна бригадын сэрэгшэдэй урда үгэ хэлэһэн байгаа»—гэһэн үгэнүүд Уралай эрдэни шулуугаар хэгдэһэн самбарта ород, башкир хэлэнүүд дээрэ алтан үзэгүүдээр һиилэгдэнхэй.

(АПН).

ҮГЭҺЭН ТАНГАРИГАА ДҮҮРГЭХЭБ

Политическэ хэрэгээр һуулгагдаһан 421 хүн энэ хабартаа минии ороной түрмэ шоронуудһаа сүлөөдэ табигдаһан байна. Грециин ба бүхы дэлхэйн демократическа олониитэ хүсэд бэшэшье һаа, ехэхэн илалта түйлээ. Яахадаа хүсэд бэшэб гэхэдэ, 375-дахи номерой фашис хуулиин үндэһөөр хаалгагдаһан үшөөл зуу гаран хүн түрмэдэ һууһаар.

Мүнөө сүлөөдэ гараад байхадаашье, түрмэдэ зобожо һууһан нүхэдтэеэ зүрхэ сэдьхэлээрээ нэгэдэнхэйб. Тэдэнэй хуби заяан хадаа минии хуби заяан, тэмсэлтэ Элладын үнэн сэхэ бүхы хүбүүд, басагадай хуби заяан гээшэ.

Би Константинопольһоо гарбалтай хүм. Тиигээд 1922 ондо Греци Турци хоёрой хоорондо тулалдаанай болоһон дээрэһээ, манай гэр бүлынхид Афинада нүүжэ ерэһэн байгаа. Эсэгэмни наймаанай хэрэг эрхилдэг, эхэмни багшалдаг һэн. Бишье багша болохоор түхеэрдэг һэм. Теэд үхибүүдые һургаха зол заяагүй байшооб.

1926 ондо Афинын нэгэ һургуулиин партийна үүрэй түрүү үзэлтэй залуу хүнүүдээр, тэрэ тоодо хүдөөгэй хүшэр байдалые һайн мэдэхэ нэгэ таряашан хүбүүнтэй, танилсаһан хүм. Тэрэмни Яннис Зевгос гэжэ нэрэтэй бэлэй. Грециин таряашадай ямар шалтагаанһаа иимэ үгытэй ядуу байһан тухай эдэ залуу тэмсэлшэдтэ тэрэ хүбүүн хөөрэжэ үгэдэг, заатагүй социальна хүбилалта болохо юм гэжэ хэлэдэг һэн.

1927 оной хабар Зевгосой зууршалгаар намайе коммунис партида абаһан юм. Тэрэ үдэр Яннис В. И. Ленинэй зохёолнуудай сотсолбориие намда бэлэглээ һэн. Энэ үнэтэ бэлэгыень сүлэлгэдэ ябахадаашье, түрмэдэ һуухадаашье хадагалан абажа гарааб.

1929 ондо Зевгос бидэ хоёр гэрлэһэн байнабди. Манда гансал басаган түрөө һэн. Бидэ нюуса байдалда ороһон түлэ басагантаяа хаа-яа хаРалсадаг байгаабди. Басагамнай эхындэ хүмүүжүүлэгдээ бэлэй. 1936 ондо Георг II хаанай дэмжэлгээр зонхилогшо Метаксас Грециин засаг эзэлхэдэнь, Грециин коммунис парти нюусашаг байдалда ороод, Зевгос бидэ хоёр хуурмаг нэрэ, обогуудтайгаар ами аминдаа тараа бөлэйбди. Хүдэлмэришэдэй захын районоо, түлитдэдэггүй гэрэй хүндыдэ Зевгос хонодог, хүдэлдэг байгаа. Тиихэдээ «Ризос-Спаотис» газетэдэ бэшэгшэ һэн. Нюуса байдалда ороһон нүхэрэйнгөө газаа гаража шадахагүй байһан сагтань, би партийна хүдэлмэри хэхынгээ хажуугаар, холбоо һорболжолон залгаашань болодсодог һэм. Һөөмэхэнээр ерээд, газетэдэ хэблэгдэхэ бэшэгүүдыесэнь абажа ошодог, тэрээндэ үгтэһэн даабари дуулгадаг байгааб. Яннис «һамгагүй хүн» болоод, нэгэ таһалга хүлһэлжэ абаһан юм. Манай нютагай заншалай ёһоор, бараг тоотой эхэнэрнүүд түрэл түтимэй һабагшагүй эрэшүүлэй хажууда ерэхэ ёһогүй юм. Нэгэтэ һүни болоһон ушарые огто мартагшагүйб. Зевгос ойро зуура гаража ошохоодоо, дэнгээ унтараахаяа мартаһан байба. Тэрэнь намда дохёо тэмдэг болохо үгэдэг бэлэй. Дүн хара гэнхүүр өөдэнь гараһамни үүдэниинь хаалгатай. Тэрэ үеэр бороо орожо эхилбэ. Борооһоо тэрьедэһэн танигдаагүй хүнүүд гэшхүүр доронь хөөрэлдэнэ хэбэртэй. Дүрбэн час үлүүтэй соо үбдэг дээрээ сомсойнхой, хүдэлхэеэ айшоод, нүхэрни баригдаба гү гэжэ һанаагаа зобон һуубаб. Теэд Зевгос мэндэ бусажа ерээ һэн.

Тэрэ таһалга соо байрлахань улам аюултай болоо. Полициин тагнуулшад нүхэрэймни мүрөөр мүрдэн бэдэрдэг байгаа. Тиихэлээрнь минии эхэ, хоёр танилнай, би, Яннис—табуулан бишыхан байра хүлһэлжэ абабабди. Минии эхэ өөрыгөө эрэгүй эхэнэрби гэжэ нэрлээд, бидэ тэрэнэй үхибүүдынь болоһон байгаабди. Тиигэбэшье удангүй. 1938 ондо бидэниие олжо тушааһан юм. Эхэ, үхибүүнэймнай хараһаар байтар бидэниие сохёо, доромжолоо бэлэй. Тэдэнэй баһаһан гээшэнь аргагүй. Нюргаан дээрээ ашаа тээгээд, 14 часай туршада үрөөһэн хүл дээрээ зогсохыемнай баадхагша һэн. Тэсэжэ ядаад, хүлөө һэлгэбэл, зэрлэнг мүүхайгаар наншадаг байгаа. Зевгосые гурбан жэл түрмэдэ һуухаар, һүүлээрнь жэл соо эрхэгүй ябахаар, намайе хоёр жэл түрмэдэ һуулгаха, һүүлээрнь жэл соо эрхэгүй ябахаар сууд шиидхээ бэлэй.

1941 ондо Греци худар харинин эзэмдэгшэд орожо ерээ һэн. Арад зондоо урбаһан Грециин правительство политическэ хэрэгээр түрмэдэ һууһан хүнүүдые фашистнуудай гарта үгэдэг байгаа. Би сүлэлгэһөө тэрьедэжэ гараа бэлэйб. Афинида бусажа ерэхэдээ, дары хүдэлмэридэ оробоб. Арад зон булимтарагшадта улам ехээр эсэргүүсэдэг болобо. Залуушуулые эмхидхэн, эзэмдэлгын хуули журамда эсэргүү тэмсэхөөр болдхооно хэрэгтэй байгаа. Тиихэдээ хүдэлмэримнай захагүй ехэ бэлэй.

1943 ондо намайе Грециин коммунис партиин ЦК-гай гэшүүн болгожо һунгаа. Тиихэдэ ЦК Зевгосые тэрьедүүлхэ хэрэг намда даалгаһан юм. Тиихэдэ Зевгос партиин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан. ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн байһан хадаа, партизанүүдта ошожо, орон доторхи байдал тухай элидхэл хэдэг һэн. Оронойнгоо сүлөөрһэнэй һүүлээр нүхэрни Саг Зуурын демократическа правительствада хүдөө ажахын министрэй тушаал эзэлһэн.

Национальна сүлөөрэлгын фронтын (ЭАМ) түлөөлэгшэ байжа, Яннис 1947 оной январь соо Солоникида ерэһэн юм. Һүүлээрнь 1947 оной мартын 20-до сэрэгэй полициин хүлһэнцын гараар алагдаа бэлэй. Тиихэдэ би Афинада байһан аад, энэ үй ташуудалай тохёолдохолоор, басагантаяа хоюулан Солоники ерээ һэмди. Нүхэрөө Афинада асаржа хүдөөлүүлхэ гэһэмни, зүбшөөл үгөөгүй. Хархис этэгээдүүд нүгшэһэншье Зевгосһоо айдаг байгаа. Тэрэниие хүдөөлүүлхэ үедэмнай, хүүрнүүдые тойрон танкнуудаар бүһэлжэ, хүнүүдые табихаяа болиһон. Би, манай басаган, үшөө хэды хүн, түрэл түтимүүдынь Яннисые һүүлшынь замда мордохуулаа бэлэйбди. Зевгосые алаһан хүниие полициинхид бэшэ, харин эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэдые хүндэлдэг энгэй хүнүүд барижа тушааһан юм гэжэ улад зондо дуулгаха хүсэлэнтэйб.

Наһанайнгаа эсэс хүрэтэр Яннисай харгыгаар урагшаа зорихоб, ямаршье аюулай болоо һаань. хадуурхагүйб гэжэ нүхэрөө хүдөөлүүлхэдээ тангариг үгөһэн хүм. Эб найрамдалай, демократиин болон түрэл оронойнгоо бадаралтын хэрэгтэ Зевгосой хүргэхэ аша туһын бишыханшье хубиие бэелүүлхэб гэжэ тангариглаа һэм.

1949 ондо намайе дахин барижа, Афинын түрмэдэ һуулгаһан юм. Нэгэ американец минии һууһан камерада орожо ерэбэ. Дайнай һүүлээр манай орон соогуур тэдэ зоргоороо ябадаг байгаа, мүнөөшье эзэрхэһээр. Грециин коммунис партиһаа арсахыемни дурадхаад, хэрбээ зүбшөөбэл—тэрэ дары сүлөөдэ табигдахаш гэжэ ойлгуулаа һэн. Теэд би шууд сэхэ арсаа һэм. Минии хэрэг сэрэгэй сүүдтэ үгтөөд, намайе саазалхаар шиидхэһэн юм.

Капиталай оронуудта политическэ хэрэгээр түрмэдэ һууһан хүнүүдые сүлөөдэ табюулхын түлэ ООН-оор дамжуулан, Советскэ Союзай ябуулга хэжэ эхилһэн дээрэһээнь намайе саазалхаяа болёо бэлэй. Совет ороной түлөөлэгшын эрилтээр Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци патриодуудые сүлөөдэ табихыень эрижэ, Грециин правительствада хандаха баатай бооло һэн. Грециин түрмэнүүдтэ һууһан хүнүүд үнэн зүбэй түлөө, эб найрамдалай түлөө саг үргэлжэ тэмсэдэг СССР-эй аша туһые хаРюулха үялгатай.

Хамта дээрээ 17 жэл түрмэдэ һууһан байнаб. 1963 ондо намайе сүлөөлхэлөөрнь, дахин ажаллажа ороо һэм.

Бидэнэр, Грециин эхэнэрнүүд, бэрхэтэй байдалда ородогбди. Эб найрамдалай ба демократиин түлөө тэмсэхэ гээшэ халтад гэхэдээ түрмын үүдэ татуулжа болохо юм. Би, мүн бүхы грек патриодууд эб найрамдалай, демократиин хэрэгтэ этигэдэгбди. Зевгосой хүүр дээрэ тангариглаһан ёһоороо, хүсэ шадалаа гамнангүй, энэ хэрэгэй түлөө тэмсэхэб.

Кэтти ЗЕВГУ.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной ноябриин 3.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Правда» газетын түрүү бэшэг—«Багахан гаргашаар—ехэхэн үрэ дүнгүүдые түйлаха», З. Тэлинэй «Тэжээлээ зүб хэрэглөөбэл, таргахаар малаа тэнжээхэш» гэһэн корреспонденци, Агуу Октябриин урда тээхи мурысөөн тухай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэжэ рубрика доро Р. Цымпиловэй «Ажахын хэрэгтэ оролсохо—манай үялга» гэһэн корреспонденци, «Пролетариадай диктатурын үедэхи экономико ба политика» гэһэн В. И. Ленинэй зохёолой тунхаглагдаһаар 45 жэлэй ойдо зорюулагдаһан М. Саковой «Экономико—манай гол политика» гэһэн статья, ТАСС-ай материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: СМУ-7 предприятидахи партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлгэмэй түрүүлэгшэ Х. Шнайдерай «Нэтэрүү байһанай дүнгүүд» гэһэн корреспонденци, редакцида ороһон бэшэг, шэнэ техникэ, хилын саанахи һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: А. Жамбалдоржиевай «Гэрэлтэй мүшэн» гэһэн повестиин отрывок, «Түрүүшын зэргэдэ» гэһэн корреспонденци.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н00261. Зак. № 1141.